

MEVLİD

Seri Nu: 3

Sivas
Nisan 2015

mevlid

Prof. Dr. Hasan Aksoy

Sivas Belediyesi Yayın Kurulu
Prof. Dr. Recep Toparlı
Prof. Dr. Hüseyin Akkaya
Prof. Dr. Alim Yıldız
İbrahim Yasak

Kapak Hattı
Cafer Kelkit

Kapak ve Dizgi
Ajans Simendifer

ISBN:

Baskı:

MEVLİD

HAZIRLAYAN
Prof. Dr. Hasan Aksoy

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

Anadolu'nun en kadim şehirlerinden birisi olan Sivas, yüzyılların birikimiyle oluşan tarihî ve kültürel zenginliğe sahiptir. Selçukludan Osmanlıya ve Cumhuriyet'e uzanan medeniyet yolculuğunda, Sivas hem ülkemizin en önemli şehirlerinden birisi hem de bu topraklarda yaşayan insanlarımızın müreffeh ve huzurlu bir hayat sürmelerinin mekânı olmuştur hep.

İnanıyoruz ki; çağdaş kent yönetimlerinin fonksiyonel amaçları arasında şehirleri fiziksel çehreleri ve altyapılarıyla yaşanabilir mekânlar yapmaya uğraşmaları kadar, üzerinde yaşayan insanları, kültürel damarlarından besleyecek kanalları destekleyerek, çağın gelişen imkânlarıyla buluşturan ortam ve imkânı sağlamaya yönelik görevleri de bulunmaktadır.

Bu çerçevedeki belediyecilik anlayışımız içerisinde, tarihten gelen kültürel mirasımızı yeni kuşaklarla buluşturmak ve özellikle bugünün ve geleceğin daha yaşanılabilir bir şehrine hizmet etmek gayesindeyiz. Güzel şehrimizin tarihî dokusunu korumaya ve ön plana çıkarmaya yönelik projelerimizle birlikte, insanımızın yaşadığı coğrafya ile barışık olması için nezih ve estetik iskân mekânları ve sosyal donatılar, ulaşım imkânları ve yeşil alanlar oluşturmanın gayreti içerisindeyiz. Bunlara yönelik geniş kapsamlı projelerimizi uygulamaya koymaktayız.

Yine bu şehrin insanlarının kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek amacıyla konserler, şiir dinletileri düzenlemekte, panel ve sempozyumlar yapmaktayız. Ayrıca bu şehrin geçmişteki değerli ve yol gösterici şahsiyetlerinin eserlerini günümüze aktarmanın çabası içerisindeyiz.

İşte bu kitapla, kültürel çalışmalarımızdan bir örneği daha sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Şemseddin Sivasî Hazretleri şehrimizin önemli bir değeri ve şahsiyetidir. Gerek yaşadığı dönemde gerekse beş yüz yılı aşkın bir süredir bu coğrafyada saygı ile anılan mümtaz bir velidir. Gerek Meydan Camisi'ndeki irşatlarıyla gerekse kaleme aldığı 40 civarındaki eseriyle insanların huzur ve saadeti için önemli bir görevi ifa etmiştir. Sivas Belediyesi olarak şehrimizin mutasavvıf ve ilim adamı olan Şemseddin Sivasî'nin eserlerini bir külliyat olarak yeni kuşaklarla ve ilim dünyasıyla buluşturmanın sevincini yaşıyoruz. "Şemseddin Sivasî Külliyatı" projesinin hazırlanmasına öncülük eden Yayın Kurulu'na ve "Mevlid"i hazırlayan değerli hocamız Prof. Dr. Hasan Aksoy'a teşekkür ediyorum.

Güzel şehrimiz için daha nice eserler yayımlamak dileğiyle…

Sami AYDIN

Sivas Belediye Başkanı

ŞEMSEDDİN SİVASÎ

Hayatı

Tokat'ın Zile kasabasında 926/1520 yılında doğmuştur. Adı Ahmet, künyesi Ebü's-sena, lakabı Şemseddin, şiirde kullandığı mahlası Şemsî'dir (Muhammed Nazmî, vr. 32a). Esmer olduğu için Kara Şems diye meşhur olmuştur. Tanınmış bir Halvetî şeyhi ve velut bir müellif olarak hayatının en verimli çağlarını geçirdiği Sivas'ta Şems-i Azîz lakabıyla da anılır. Babası Muhammed Ebü'l-Berekât, Halvetî şeyhlerinden Amasyalı Hacı Hızır'ın halifelerindendir. Muharrem, İbrahim ve İsmail adında üç kardeşi vardır. Bunlardan Muharrem ve İbrahim kendisinden büyüktür. Âlim olmaları sebebiyle bu iki ağabeyin, onun yetişmesinde büyük emekleri geçmiştir.

Şemseddin Sivasî yedi yaşında Zile'de ilk tahsiline başlar. Bilahare Tokat'a ağabeyleri Muharrem ve İbrahim Efendilerin yanını gönderilerek orada devrin büyük âlimlerinden Arakiyecizâde Mevlâna Şemseddin Efendi'nin derslerine devam eder. Kısa zamanda naklî ve aklî ilimlerde büyük başarılar kazanır. Daha sonra İstanbul'a giderek tahsilini tamamlayıp Sahn medreselerinden birine müderris olur (Müstakimzâde, vr. 11a-12a, Bursalı 1318: 7-8).

Şemseddin Sivasî'nin müderrisliği çok kısa sürmüştür. Bir gün kazaskeri ziyarete gittiğinde mevki ve makam isteyen bazı müderris ve kadıların bu isteği dile getirirken nasıl küçüldüklerini görüp tiksinmiş ve bunun üzerine müderris-

lik görevini bırakmıştır. İstanbul'dan ayrılıp hac vazifesini yerine getirmek üzere Hicaz'a gitmiş, hac dönüşü Zile'ye yerleşerek halka vaaz vermeye ve öğrenci okutmaya başlamıştır. Şöhreti yavaş yavaş çevreye yayılan Şemseddin Sivasî, Amasya'ya otuz kilometre mesafedeki Azinepazarı köyüne giderek babasının şeyhi Amasyalı Hacı Hızır'ın halifelerinden Muslihuddin Efendi'ye bağlandı. Şeyhinin vefatı üzerine önce Tokat'a, bilahare Zile'ye dönerek öğrenci yetiştirmeye devam etti. Bir müddet sonra Tokat'a gelen Halvetî büyüklerinden Şeyh Mecdüddin Şirvanî'ye intisap etti.

Mecdüddin Şirvanî'ye on bir yıl hizmet eden Şemseddin Sivasî, seyr-i sülukunu tamamlayarak hilafet aldıktan sonra Zile'ye dönüp halkı irşat etmeye başladı. Şöhreti yavaş yavaş çevre illere yayıldı. Bu esnada Sivas valisi Hasan Paşa (?-974/1567) Sivas'ta 972/1564 yılında bir cami yaptırmış, günümüzde Meydan Camisi diye anılan bu camiye vaiz ve halkı irşat etmek üzere bir şeyh arayışına girişmişti. Hasan Paşa araştırmaları sonunda Şemseddin Sivasî'yi bu iş için en ehil aday olarak görüp Sivas'a davet etti. Bu daveti kabul eden Şemseddin Sivasî, ailesi ve bir kısım talebeleri ile birlikte Sivas'a göçmüştür. Kendisi için yaptırılan dergâha yerleşerek orada zahirî ve batınî ilimleri öğretmek suretiyle pek çok talebe ve mürit yetiştirmiş, Meydan Camisi'nde verdiği vaazlarla halkı aydınlatmıştır.

Şemseddin Sivasî, Şems-i Tebrizî ve Ak Şemseddin ile birlikte Türk tasavvuf tarihindeki üç Şems'ten biridir. Sivas'ta yaşamasına ve eserlerin çoğunu burada vermesine rağmen şöhreti İstanbul'a kadar ulaşmıştır. Sultan III. Mehmet ile 1005/1596 yılında Eğri Seferi ve devamında yapılan Haçova Meydan Muharebesi'ne katılmıştır. *Peçevî Tarihi* ha-

riç, Şemseddin Sivasî ile ilgili bilgi veren tarih kitapları ve onun hakkında yazılan menakıpnamelerin hemen hemen hepsi savaştan önce padişaha zaferi müjdelediğini, bunun üzerine sultanın arzusu ile savaşa katıldığını, bir ara harbin en şiddetli anında ordunun bozulma ihtimali baş gösterince, duası ve üstün gayretleri sonucunda savaşın kazanıldığını kaydederler (Muhammed Nazmî, vr. 58a-61b; Müstakimzâde, vr. 20a-21b; Peçevî 1283: II/200, 290; Naîmâ 1281: I/372; Hammer 1333: VIII/40-41; Uzunçarşılı 1983: III-I/78).

Şemseddin Sivasî, Haçova Zaferi'nden sonra İstanbul'da biraz istirahat edip Sivas'a döner. Kısa bir müddet sonra Rebiyülevvel 1006/Ekim 1597'de Sivas'ta vefat eder. Naaşı Meydan Camisi'nin kuzey tarafında, çıkış kapısına üç dört adım mesafede, sağlığında camiye gidip geldikçe biraz durup dua ettiği yere defnedilir. Cenaze namazını damadı Şeyh Recep Efendi kıldırmış olup cenazesine Sivas ve çevresinden başta devlet adamları, şeyhler, âlimler, salih kişiler olmak üzere altmış binin üzerinde insan katılmıştır.

Vefatı için pek çok tarih manzumesi kaleme alınmıştır. İkinci mısrasının harflerinin toplamı ebcet hesabıyla 1006 yılını veren,

Kadriyâ târîh-i fevtini dedim
"Nüh felek Şemsi tulundu nûr ile" (1006/1597)

> Ey Kadrî! Ölüm tarihini şöyle dedim: "Dokuz feleğin güneşi, nur ile battı."

beyti kaynaklarda yer alan bu tarih manzumelerinin en yaygın olanlarından birisidir. Şemseddin Sivasî'nin vefatından üç yıl sonra kabri üzerine yaptırılan türbesi Meydan Camisi avlusunun kuzey kısmında bulunmaktadır. Yapıldığı günden bugüne kadar Sivas ve çevresinde halkın

önemli bir ziyaret yeri olan bu türbenin kapısı doğuya bakmaktadır. Kapının üzerine sülüs hatla yazılan kıt'anın dördüncü mısrası ebcet hesabıyla türbenin yapılış tarihini vermektedir. Türbenin tarih mısrasını da içeren kitabesi şöyledir:

Şehr-i Sivâs içre cânâ işbudur
Şeyh Şemsüddîn Kutb'un meşhedi
Dedi Kadrî künbedi târîhini
"Nûrla olsun musaffâ merkadi" (1009/1600)

> Ey can! Sivas şehri içinde Şeyh Şemseddin'in yattığı yer burasıdır. Kadrî, kümbedinin tarihini şöyle dedi: "Mezarı nurla tertemiz olsun."

Tarikati

Şemseddin Sivasî, Zile ve çevresinde önemli bir vaiz ve müderris iken Halvetî tarikatına girmiş, meşhur Halvetî şeyhlerinden Muslihuddin Efendi'ye, onun vefatından sonra Tokat'a gelen Halvetî büyüklerinden Şeyh Mecdüddin Şirvanî'ye bağlanmış, onların nezareti altında manevi merhaleleri kısa zamanda aşarak tesiri günümüze kadar devam eden önemli bir Halvetî şeyhi olmuştur. Halvetî tarikatı içerisinde yeni bir şube kurmuş, şiirde kullandığı Şemsî mahlasına izafeten kurduğu şube, Şemsiyye adı ile anılmıştır. Sivas ve çevresinde yaygın olan Şemsiyye şubesi, yeğenleri Abdülmecid Sivasî ve Abdülahad Nuri vasıtasıyla Sivasiyye adını alarak İstanbul'da da yayılmıştır.

Şemsiyye şubesinin tacı, üç parça sarı çuhadan meydana gelmektedir. Tacın üst kısmında tepeye doğru küçülen üç daire ile tepede bir düğme yer almaktadır. Şemsiyye şubesinde açık zikir(celî zikir) esas olup zikir yapılırken halka-

lar oluşturularak deveran yapılır. Şemseddin Sivasî, Halvetîlikte Esmâ-i Seb'a denilen *Lâilâheillallah, Allâh, Hû, Hak, Hay, Kayyûm, Kahhâr* esmâlarına *Kâdir, Kavî, Cebbâr, Mâlik, Vedûd* isimlerini ilave ederek zikre esas olan Esmâ-yı Hüsnâ'yı on ikiye çıkarmıştır. Şemsiyye şubesinde halvet, riyazet, mücahede çok çetin ve kuvvetlidir (Sâdık Vicdânî 1990: 251; Gölpınarlı 1979: XI/423).

Edebî Şahsiyeti

Şiirlerinde Şemsî mahlasını kullanan Şemseddin Sivasî'yi divan edebiyatından ziyade tekke edebiyatına mensup şairler arasında değerlendirmek daha doğru olur. O, Halvetî tarikatı içerisinde Şemsiyye kolunu kurmuş, şöhreti İstanbul'a kadar yayılmış bir mutasavvıftır. Pek çok mutasavvıf müellifte de görüldüğü gibi onun gayesi, edebî eserler vermek ve bu eserlerle şöhrete kavuşmak değil, tasavvufî görüşlerini geniş halk kitlelerine ulaştırmaktır. Bu sebeple eserlerinde didaktik taraf ağır basmaktadır. Tasavvuf onun eserlerinde bir süs, bir estetik motif değil, âdeta o eserlerinin var oluş sebebidir. Camide vaazları, tekkede sohbetleri ile halkı irşat ettiği gibi, aynı zamanda yazdığı manzum ve mensur eserlerle edebî ve ilmî seviyesi yüksek olan seçkin tabakayı da aydınlatmıştır.

Yer yer Arapça, Farsça isim ve sıfat tamlamalarına tesadüf edilse de Şemseddin Sivasî'nin şiirleri sade bir Türkçe ile kaleme alınmıştır. Onun şiirlerinde Arapça ve Farsça zincirleme terkipler, anlaşılması zor girift ifadeler, iç içe girmiş edebî sanatlar, âdeta bilmeceyi andıran mazmunlar fazla görülmez. Tevhid, münâcat, naat vb. gibi dinî muhtevalı türlerde dil ağırlaşsa da bu özellik onun şiir dilini anlaşıl-

maz hâle getirecek kadar değildir. Dili açık, yapmacıksız ve pürüzsüzdür. Didaktik yönü ağır basmakla birlikte içten içe tasavvufî yönü dikkati çeken bir lirizm görülür.

Şemseddin Sivasî'nin edebî kişiliği ile ilgili dile getirilen bu özellikler tasavvufî muhtevası, samimi ve lirik ifadesi ile çok sevilen aşağıdaki şiirde apaçık görülmektedir. Şemseddin Sivasi'nin *Divan*'ının pek çok yazma nüshasında bulunmayan, Bursalı Mehmet Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* (1333: I/95), Hocazade Hilmi'nin *Ziyâret-i Evliyâ* (1325: 92-93), Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Musikisi Antolojisi* (1943: 210) vb. gibi sonraki kaynaklarda bazı farklarla kaydedilen bu şiirin iki yazma *Divan* nüshasını (*Dîvân-ı Şemsî,* Süleymaniye Ktp. Uşşâkî Tekkesi Bl. Nr. 95. vr. 79b; Süleymaniye Ktp. H. Şemsi F. Güneren Bl. Nr. 30. vr. 12b) karşılaştırarak tespit edebildiğimiz şekli şöyledir:

Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür-nûr olmadan

Sür çıkar gayrı gönülden tâ tecellî kıla Hak
Pâdişâh konmaz sarâya hâne ma'mûr olmadan

Mest olan mestâne geldi tâ ezelden tâ ebed
İçtiler aşkın şarâbın âb-ı engûr olmadan

Mest olanların kelâmı kendiden gelmez velî
Pes "Ene'l-Hak" nice söyler kişi Mansûr olmadan

"Mûtû kable en-temûtû" sırrına mazhar olan
Bunda gördü haşr [ü] neşri nefha-i sûr olmadan

Hak cemâlin Ka'be'sini kıldı âşıklar tavâf
Yerde Ka'be gökyüzünde Beyt-i Ma'mûr olmadan

Bir aceb sevdâya düşmüş tutuşur Şemsî müdâm
Hakk'a makbûl olmak ister halka menfûr olmadan

Şiirleri, saf şiir açısından değerlendirildiğinde Şemseddin Sivasî, devrin Fuzulî (888/1483-963/1556), Bakî (933/1526-1008/1600) gibi birinci sınıf şairlerinin yanı sıra ikinci sınıf bir şair sayılabilir. Bir sanatkâr olarak Şemseddin Sivasî'nin dikkate değer tarafı mesneviciliğidir. Bu husus günümüze kadar tezkirecilerin ve edebiyat araştırmacılarını dikkatlerinden kaçmıştır. İlk olarak Hüseyin Akkaya onun bu yönünü dile getirmiştir (1997: I/133). Tespit edilebildiği kadarıyla muhtelif kütüphanelerde bulunan on bir manzum eserinden dokuz tanesi mesnevidir. Manzum eserlerinden *Divan* ve *Terceme-i Kaside-i Bürde* haricindeki *Süleymâniyye, İbret-nüma, Mevlid, Gülşen-abad, Heşt-Bihişt, Mir'atü'l-Ahlak, Menakıb-ı İmâm-ı A'zam, İrşadü'l-Avam, Umdetü'l-Huccac* isimli mesnevileri nazar-ı dikkate alınınca onun hamse sahibi bir şair olduğu görülür. Hatta bu dokuz mesneviye *Divan*'ı da eklendiğinde onu iki hamse sahibi şair olarak kabul etmek gerekir. Türk edebiyatında sayıları sınırlı olan Ali Şir Nevaî (845/1441-907/1501), Hamdullah Hamdî (853/1449-909/1503), Taşlıcalı Yahya (ö. 990/1582) vb. şairlerin yanında Şemseddin Sivasî'yi de hamse sahibi bir şair saymak lazımdır.

Şemseddin Sivasî'nin şiirleri musikişinaslar arasında da rağbet bulmuş, divanından seçilen bazı eserleri başta Neyzen Derviş Mehmed (XVII. asır), Ali Şiruganî Dede (ö.

1126/1714), Hammamîzade İsmail Dede Efendi (1191/1778-1262/1846) vb. gibi meşhur bestekârlar tarafından bestelenmiştir. Farklı sanatkârlar tarafından 9 defa bestelenen "Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan" mısrasıyla başlayan şiir, bestekârların en çok rağbet ettikleri şiirdir. "Cânân ilinin güllerinin bâğı göründü" mısrasıyla başlayan şiir ise 7 ayrı beste ile onu takip eder. Şemseddin Sivasî'nin toplam 21 şiirine 48 beste yapılmıştır (Türabi 2010: 16). Şemseddin Sivasî'nin şiirlerine en çok beste yapan bestekâr ise onun yedinci göbekten torunu ve Sivas'taki Şemsiyye Dergâhı'nın on birinci postnişini Şeyh Hüseyin Efendi'dir (ö. 1279/1862). Şeyh Hüseyin Efendi, Şemseddin Sivasî'nin 12 ayrı şiirine 14 beste yapmıştır (Güneren 2000). Bir güfte şairi olarak Şemseddin Sivasî'nin etkisi günümüzde hâlâ devam etmektedir. Erol Başara (d. 1955), Selahattin Eyyubi Işıksal (d. 1957), Mustafa Hakan Alvan (d. 1970) vb. gibi yaşayan pek çok bestekâr, onun şiirlerine yeni yeni besteler yapmaktadırlar (Akkaya 1997: I/134; Türabi 2010).

Eserleri

Şemseddin Sivasî, çoğu dinî, tasavvufî sahada olmak üzere manzum ve mensur yirmi dört eser vermiştir. Bu eserlerden on ikisi manzum, on ikisi mensurdur. Manzum eserlerinin tamamı Türkçe olup mensur eserlerinden iki tanesi Arapça, diğerleri Türkçedir.

Manzum eserleri şunlardır:

1. *Divan: Divan-ı Arifane, Divan-ı İlahiyat, Divan-ı İlahiyat ve Gazeliyyat* adları ile de anılan bu eser bir divandan zi-

yade divançe mahiyetindedir. Dört yazma nüshaya dayanılarak yayımlanmıştır (Toparlı 1984). Bu yayında murabba şeklinde bir tevhid, gazel tarzında beş naat, doksan dokuz gazel, dört murabba, iki muhammes, bir kıta ve sekiz müfred vardır. Dört manzume hece vezniyle, diğerleri aruz vezniyle kaleme alınmıştır. Divan'daki şiirlerin hemen hemen tamamı dinî-tasavvufî mahiyettedir.

2. *Süleymâniyye:* Süleyman Peygamber ile Sebe Melikesi Belkıs arasında geçen kıssayı Kur'an-ı Kerim'deki anlatımıyla işleyen 1684 beyitlik mesnevidir. Eser, Türk edebiyatında Süleyman Peygamber ile Sebe Melikesi Belkıs'ın kıssasını müstakil olarak işleyen yegâne mesnevidir. Süleymâniyye yayımlanmıştır (Akkaya 1997).

3. *İbret-nüma:* İranlı meşhur mutasavvıf şair Feridüddin Attar'ın (?-618/1221) *İlahi-name* isimli mesnevisinin serbest tercümesi mahiyetinde 4890 beyitlik bir mesnevidir (Çöm 2010). Eser; peygamber kıssaları, evliya menkıbeleri ve İslam tarihinden seçilmiş 100 hikâye ve bu hikâyelerden sonra "İbret" başlığı altında kıssadan hisse özelliğindeki öğütleri içeren bölümlerden oluşmaktadır.

4. *Mevlid:* Hz. Muhammed'in doğumundan vefatına kadar hayatının önemli safhalarını, faziletlerini, mucizelerini konu alan 1217 beyitlik mesnevidir (Aksoy 1980).

5. *Gülşen-abad:* Şemseddin Sivasî'nin en dikkate değer eserlerinden biri olup 557 beyitlik küçük bir mesnevidir (Aksoy 1986). Temsilî mahiyette bir eserdir. Gül, şeyhi; diğer çiçekler de müritleri temsil etmektedir. Vahdet-i vücud ve daha başka tasavvufî meseleler çiçekler ara-

sında geçen konuşmalarla anlatılmıştır. Şemseddin Sivasî'nin didaktik ifadeden kurtularak şiiriyeti yakaladığı mesnevilerinden biridir.

6. *Heşt-Bihişt:* Dört makam ve her makamı ikişer ravzaya ayrılarak tertip edilen 2882 beyitlik mesnevidir (Buluz 1997). Birinci makam adil devlet başkanlarına, ikinci makam ilmi ile amil âlimlere, üçüncü makam cömert zenginlere, dördüncü makam ise fakirlere ayrılmıştır. Zaman zaman ele alınan konu ile ilgili hikâyelere de yer verilmektedir.

7. *Mir'atü'l-Ahlak:* Nasihat-name türünde 4520 beyitlik dinî, tasavvufî bir mesnevidir (Toker 2010). Eser, güzel ahlakın anlatıldığı on bab ve kötü ahlakın işlendiği on fasıldan meydana gelmektedir.

8. *Menakıb-ı İmam-ı A'zam:* Hanefî mezhebinin kurucusu İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin (80/699-150/767) hayatını, menkıbelerini anlatan bir mesnevidir. İlk baskısı 1291/1874'te İstanbul'da yapılan bu matbu nüshaya göre 2913 beyittir. Bu mesnevinin kaynaklarda geçen diğer adı *Kitabü'l-Hiyaz min-Savbi Gamami'l-Feyyaz'*dır (Kâtip Çelebi 1972: II/1839; Bağdatlı 1951: I/150; Gölpınarlı 1979: XI/423).

9. *İrşadü'l-Avam:* Dinî, tasavvufî nasihat-name türünde 255 beyitlik küçük bir mesnevidir (Akkaya 2003a).

10. *Umdetü'l-Huccac:* Hac farizasını yerine getirmek isteyenler için yazılmış, içerisinde gazel ve murabba nazım şekilleri ile kaleme alınan manzumelerin de bulunduğu 757 beyitlik bir mesnevidir. İsmi kaynaklarda *Menasik-i Hac, Menasikü'l-Hac,* yazma nüshasının başında *Kitabü*

Menasiki'l-Huccac şeklinde kaydedilmiş ise de eserde geçen "*Umdetü'l-Huccac* vurdum buna nâm" mısrasında da görüldüğü gibi (Toker 2009: 996) Şemseddin Sivasî bu mesneviye *Umdetü'l-Huccac* adını verdiğini söylemektedir. Eserde haccın umdeleri, nasıl yapılacağı mesnevi nazım şeklinin imkânları içerisinde anlatılır.

11. *Terceme-i Kaside-i Bürde:* İmam Busûrî'nin (?-694/1295) Hz. Muhammed ve sahabelerini konu alan meşhur *Kaside-i Bürde* isimli eserinin manzum tercümesidir. Eser, kaside nazım şekli ile kaleme alınmış olup 161 beyittir (Albayrak Sak 2014).

12. *Pend-name:* Kaside kafiye düzeni ile kafiyelenen 69 beyitlik küçük bir eserdir. Aruz vezninin "Mefâîlün mefâîlün feûlün" kalıbıyla yazılmıştır. Eserde yazıldığı dönemin anlayışına uygun olarak dinî, sosyal ve ahlakî birtakım öğütler şiir dili ile ifade edilir.[1]

Mensur eserleri şunlardır:

1. *Menakıb-ı Çehar-yar-i Güzin:* Eser kaynaklarda *Menakıbü'l-Hulefa* (Kâtip Çelebi 1972: II/1841), *Riyazu'l-Hulefai'r-Raşidin* (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da geçmektedir. Başta dört halife olmak üzere sahabelerin ve ehl-i beytin menkıbelerini anlatan hacimli bir eserdir. *Menakıb-ı Çehar-yar-i Güzin* çok sevilmiş ve okunmuş-

---

1 Şemseddin Sivasî'nin *Pend-name* isimli eserini tespit ederek hazırladığı makaleyi yayımlamadan bize gönderip faydalanmamızı sağlayan değerli meslektaşım ve dostum Prof. Dr. Âlim Yıldız Bey'e teşekkür ediyorum.

tur. Bu sebeple ilk baskısı 1258 [1842] olmak üzere İstanbul'da defalarca basılmıştır.

2. *Menazilü'l-Arifin:* Dört bölüm hâlinde; Allah, nefs, dünya ve ahiret konularını anlatan bir eserdir. Yer yer konularla ilgili rubailer de vardır

3. *Umdetü'l-Edib fi't-Ta'allümi ve't-Te'dib:* Farsçadaki edat ve harflerin görevlerini açıklayan gramerle alakalı küçük bir eserdir. *Umdetün fi-Lügati'l-Fürs* (Kâtip Çelebi 1972: II/1171; Bursalı 1318: 12; Hocazâde 1325: 92), *Umdetü'd-Dini fî-Kava'id* (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da anılmaktadır.

4. *Emr-i İlahi ve Hüccet-i İlahi:* Emr-i bi'l-ma'ruf konusunu tasavvufî açıdan ele alan küçük bir eserdir. Kaynaklarda *Hüccet-i İlahiyye* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95), *El-Hüccetü'l-İlahiyye* (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da geçmektedir.

5. *Es-Safayıh fî-Tercemeti'l-Levayıh:* Molla Cami'nin (?-898/1492) tevhid ve vahdet-i vücud'la alakalı *Levayih* isimli Farsça mensur eserinin tercümesidir. Bu eser kaynaklarda *Es-Safayıhu fi't-Tevhid (*Kâtip Çelebi 1972: I/1079; Hocazâde 1325: 92), *Safa'ihu'n-Neva'ihi fi't-Tevhid* (Bağdatlı 1951: I/150), *El-Fesayih fî-Tercemeti'l-Levayıh* (Bursalı 1333: I/95), *El-Fesayih fi't-Tevhid* (Bursalı 1318: 12) olarak da geçer.

Bu eser, Bursalı Mehmet Tahir'in *Meşayih-i Osmaniyeden Sekiz Zatın Teracim-i Ahvali*'nde manzum veya mensur olduğu belirtilmeden *El-Fesayih fi't-Tevhid* adıyla kaydedilmiş, yine aynı yazarın *Osmanlı Müellifleri* isimli

eserinde *El-Fesayih fî-Tercemeti'l-Levayıh* başlığıyla manzum eserler arasına alınmıştır. Kâtip Çelebi ve Hocazâde Hilmi *Es-Safayıhu fi't-Tevhid* adıyla, Bağdatlı İsmail Paşa ise *Safa'ihu'n-Neva'ihi fi't-Tevhid* adıyla manzum veya mensur olduğuna dair bir görüş belirtmeden zikretmişlerdir. Eser manzum değil mensurdur.

6. *Şerh-i Gazeliyyat-ı Sultân Murad-ı Salis:* Sultan III. Murad'ın (953/1546-1003/1595) Farsça bazı gazellerinin şerhidir.

7. *Nakdü'l-Hatır:* Musa Peygamber ile Hızır'ın, Kehf suresinde geçen kıssasının tasavvufî açıdan tefsiridir. Eserde, mevzu ile alakalı beyit, mesnevi ve rubailer de bulunmaktadır. Bu eserin adı kaynaklarda *Kıssa-i Musa ve Hızır* olarak da geçmektedir (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Hocazâde 1325: 92; Bağdatlı 1951: I/150).

8. *Şerh-i Terceme-i Ecvibe Ali bin Ebî Talib li-Es'ileti Kümeyl bin Ziyad:* Bu eser Mahmud bin Ali bin el-Kâşî'nin (?-735/1335) *Şerhu Su'ali Kümeyl bin Ziyad* isimli iki yapraklık Arapça eserinin genişletilmiş tercümesidir. Da'leb-i Yemanî ile Kümeyl bin Ziyad'ın sorularına Hz. Ali'nin tasavvufî ve kelamî açılardan verdiği cevaplardan oluşan kısa bir eserdir (Akkaya 2003b: 27-1/47-58). Kaynaklarda *Şerh-i Kelimat-ı Kümeyl bin Ziyad* adıyla da anılmaktadır (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Gölpınarlı 1979: XI/423).

9. *Dairetü'l-Usul:* İlm-i usule dair bir eserdir. Şemseddin Sivasî ilm-i usul konusunda bir eser yazdığını bizzat kendisi haber vermektedir (Şemseddin Sivasî, 1278:

163). Bu adla bir eser kaynaklarda da zikredilmektedir. Günümüze kadar bu eserin yazma nüshası tespit edilememiştir.

10. *Abdülvehhab-ı Gazi Menakıbı:* Şemseddin Sivasî'nin *Abdülvehhab-ı Gazi Menakıbı* adıyla iki varaklık Türkçe mensur bir risalesi Prof. Dr. Âlim Yıldız tarafından yayınlanmıştır (Yıldız 2013: 5-10). Bu küçük risalede Sivas'ın manevi bekçisi olarak kabul edilen ve Hz. Muhammed'in sancaktarı olduğuna inanılan Abdülvahab Gazi'nin menkıbesi anlatılmaktadır.

Arapça eserleri şunlardır:

1. *Hallü Ma'akıdi'l-Kava'id:* İbn Hişam'ın (?-762/1360) Arapça nahiv (sentaks) kaidelerine dair *Kava'idü'l-İ'rab* isimli eserinin şerhidir.

2. *Zübdetü'l-Esrar fi-Şerhi Muhtasari'l-Menar:* Nesefî'nin (?-710/1310) usul-i fıkha dair *Menarü'l-Envar* isimli eserinin Halebî (?-956/1549) tarafından *Muhtasarü'l-Menar* adıyla yapılan muhtasarına yazılmış bir şerhtir.

Kaynaklarda Şemseddin Sivasî'nin manzum eserleri arasında zikredilen *Terceme-i İlahi-name-i Şeyh Attar, Terceme-i Mantıku't-Tayr-i Şeyh Attar* adları ile geçen eserler (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Hocazâde 1325: 92; Bağdatlı 1951: I/150; Gölpınarlı 1979: XI/423) ayrı ayrı eserler olmayıp Feridüddin Attar'ın *İlahi-name*'sinin manzum serbest tercümesi olan *İbret-nüma* isimli eserin farklı farklı adlandırılmasıdır. Yine yukarıdaki kaynaklarda Şemseddin Sivasî'ye

izafeten *Terceme-i Pend-name-i Şeyh Attar* isimli tercüme bir eser daha zikredilmektedir. Bu eser de Feridüddin Attar'ın *Pend-name* isimli eserinin manzum tercümesi değil Şemseddin Sivasî'nin *Pend-name* adlı telif eseri olmalıdır. Yine Bursalı Mehmet Tahir'in *Mir'atü'l-Eşvak* adıyla manzum olarak kabul ettiği eser (Bursalı 1333: I/95) aslında *Mir'atü'l-Ahlak*'ın yanlış adlandırılması ile ortaya çıkmış bir eserdir. Bağdatlı İsmail Paşa, *Risaletü't-Te'vil* adıyla manzum mensur karışık olarak kaleme alınmış bir eserini daha zikretmektedir (Bağdatlı 1951: I/150). Günümüze kadar kütüphanelerde Şemseddin Sivasî'ye ait bu adla bir eser görülmemiştir. Şemseddin Sivasî'nin yukarıda zikredilen mensur eserlerine ilaveten kaynaklarda şu eserler de zikredilmektedir: *Cilau Uyuni'l-Ara'isi'l-Muhaddara* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Bağdatlı 1951: I/150), *İlcamü'n-Nüfus* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Gölpınarlı 1979: XI/423*), Letaifü'l-Ayat ve Nükuşu'l-Beyyinat* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Bağdatlı 1951: I/150), *Meclis* (Bursalı 1333: I/95), *Dürerü'l-Akaid* (Gölpınarlı 1979: XI/423), *Esrar-name Şerhi* (Uzunçarşılı 1983: III-I/114). Bu eserlerden *Dürerü'l-Akaid* Şemseddin Sivasî'ye değil, yeğeni Abdülmecid Sivasî'ye (971/1563-1049/1639) aittir (Gündoğdu 2000: 222). Diğerlerinin yazma nüshaları günümüze kadar kütüphanelerde tespit edilememiştir.*

* Şemseddin Sivasî'nin hayatı Prof. Dr. Hüseyin Akkaya tarafından hazırlanmıştır.

Kaynakça

Akkaya, Hüseyin (1997). *The Prophet Solomon in Turkish Literature and the Süleymâniyye of Şemseddin Sivâsî (Osmanlı Türk Edebiyatında Süleyman Peygamber ve Şemseddin Sivâsî'nin Süleymâ-niyyesi),* Part 1: Textual Analysis, Harvard, Part 2: Critical Edition and Facsimile, Harvard, 1997.

Akkaya, Hüseyin (2003a). "Şemseddin Sivasî'nin İrşâdü'l-Avâm İsimli Eseri" *Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi,* C. VII/II s. 1-30.

Akkaya, Hüseyin (2003b). "Şemseddin Sivasî'nin Terceme-i Ecvibe-i Alî bin Ebî Tâlib İsimli Eseri" *Journal of Turkish Studies, Günay Kut Armağanı I,* C. 27/1, (Harvard 2003b), s. 47-58.

Aksoy, Hasan (1980). *Şemseddin Sivâsî, Hayatı, Eserleri ve Mevlidi,* İstanbul, T. C. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Öğretim Üyeliği Tezi, 1980.

Aksoy, Hasan (1986). "Şemsî'nin Gülşenâbâd Mesnevîsi", *Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi,* S. 3, (1985), İstanbul.

Bağdatlı İsmail Paşa (1951). *Hediyyetü'l-Ârifîn,* Haz. İ. M. K. İnal- Kilisli Rifat Bilge, C. I, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., 1951.

Bursalı Mehmed Tâhir*(1318/1900). Meşâyih-i Osmâniyeden Sekiz Zâtın Terâcim-i Ahvâli,* İstanbul, A[rtin] Asaduryan Şirket-i Mürettebiye Mat.

Bursalı Mehmed Tâhir (1333/1915). Osmanlı Müellfleri, İstanbul, C. I-II, Matbaa-i Âmire.

Buluz, Nermin (1997). *Şemseddin Sivâsî'nin Heşt-Bihişt Mesnevisi (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin),* Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Çöm, Erol (2010). Şemseddîn-i Sivâsî'nin İbret-Nümâ Adlı Mesnevisi (İnceleme-Metin), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Ergun, Sadettin Nüzhet (1943). *Türk Musikisi Antolojisi,* C. I, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

Gölpınarlı, Abdülbâki (1979). *"Şemsîye",* İslam Ansiklopedisi, C.XI, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yay.

Gündoğdu, Cengiz (2000). *Bir Türk Mutasavvıfı Abdülmecîd Sivâsî,* Ankara, T. C. Kültür Bakanlığı Yay.

Güneren, Hüseyin Şemsi (2000). *Tasavvuf Mûsikîsinde Sivâsî İlâhileri,* Haz. M. Fatih Güneren, [İstanbul], Seçil Ofset.

Hammer [-Purgstall, Joseph von] (1333/1917). *Devlet-i Osmâniyye Târîhi,* C. VIII, İstanbul, Matbaa-i Âmire.

Hocazade Hilmi (1325/1907). *Ziyâret-i Evliyâ,* İstanbul, Cihân Kütüphanesi Mat.

Kâtip Çelebi (1971-1972). *Keşfü'z-Zünûn,* Haz. Şerafettin Yaltkaya-Kilisli Rifat Bilge, C. I-II, 2. bs., İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yay.

Muhammed Nazmî. *Hediyyetü'l-İhvân,*Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi Şer'iyye Bl., nr. 1128.

Mustafa Naim (1281(1864-65). *Târîh-i Naîmâ,* C: I, İstanbul, Matbaa-i Âmire.

Müstakimzâde Süleyman Sadeddin: *Hülâsatü'l-Hediyye,* Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi Şer'iyye Bl., nr. 1082.

Peçevî İbrahim Efendi (1283/1866). *Târîh-i Peçevî,* C. II, İstanbul, Matbaa-i Âmire.

Sâdık Vicdânî (1990). *Tarikatler ve Silsileleri (Tomâr-ı Turûk-ı Âliyye),* Haz. İrfan Gündüz, İstanbul, Enderun Yay.

Sak, Vesile Albayrak (2014). "Şemseddin Sivâsî'nin Kaside-i Bürde Tercümesi", *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish of Turkic,* Volume 9/3 Winter

Şemseddin Sivasî (1278/1861). *Menâkıb-ı İmâm-ı A'zam*, Tevfik Efendi Mat.

Şemseddin Sivasî, *Dîvân-ı Şemsî,* Süleymaniye Ktp., Uşşâkî Tekkesi Bl., Nr. 95.

Şemseddîn Sivasî. *Dîvân-ı Şemsî*, Süleymaniye Ktp., H. Şemsi F. Güneren Bl., Nr. 22.

Şemseddîn Sivasî. *Dîvân-ı Şemsî*, Süleymaniye Ktp., H. Şemsi F. Güneren Bl., Nr. 30.

Toker, Birgül (2010). *Şemseddîn-i Sivasî, Mir'âtü'l-Ahlâk (inceleme-Tenkitli Metin),*Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Toker, Mustafa (2009). "Şemseddin-i Sivasî'nin Menâsikü'l-Huccâc veya Umdetü'l-Huccâc Adlı Eseri", *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish of Turkic,* Volume 4/2 Winter.

Toparlı, Recep: (1984). Şemseddin Sivâsî Divanı, Sivas, Gurbet Yay.

Türabi, Ahmet Hakkı (2010). *Sivâsî İlâhileri,* Sivas, Asitan Yayıncılık.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1983). *Osmanlı Tarihi,* C. III/I, 4. Bs., Ankara, Türk Tarih Kurumu Yay.

Yıldız, Âlim (2013). "Şemseddin Sivâsî'nin Abdülvehhâb Gâzi Menâkıbı", *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: XVII, Sayı: 2.

HÂZÂ KİTÂBU MEVLİDİ’N-NEBÎ (sav)
Lİ’Ş-ŞEYH ŞEMSÎ

Bismillâhirrahmânirrahîm
Rabbi temmim bi'l-hayr

Ey Hüdâvendi tüvânâ pâdişâh
Yerde gökte senden özge yok ilâh

Yoğ iken eşyâyı îcâd eyledin
"Kün" dedin vîrânı âbâd eyledin

Sakf-ı merfûu yarattın bî-sütûn
Döşedin altına arzı fevk-ı nûn

Zîr ü bâlâ çün bezendi bî-kusûr
Birisine dön dedin birine dur

Döndü gök emrinle tuttu yer karâr
Pes hüveydâ oldu leyl ile nehâr

Çün bu kesret âlemi buldu vücûd
Vahdet-i zâtına oldular şuhûd

Şâhid iken sana eşyâ her ne var
Bu acebdir kim oluptur perdedâr

Fi'line ekvânı kıldın hoş nikâb
Nitekim evsâfına fi'lin hicâb

Perdedir hurşîd-i zâtına sıfât
Nicesi derk ede ayn-i mümkinât

Pes gânîsin cümleden ey lâ-yezâl
Nisbet olmaz sana zıdd ile misâl

İns ü cinn ü vahş ü tayr ile hevâm
Hûn-ı fazlından doyarlar bi't-tamâm

Bâb-ı feyzinden dilerler ihtidâ
Ac u muhtâcındurur şâh u gedâ

Birdürür sana Süleymân ile mûr
Gelseler dergâhına gördükte zor

Cümlenin mescûdu sensin bî-riyâ
Sana lâyıktır celâl ü kibriyâ

Nâtık u sâmit hep müsebbihtir seni
Cümle sâildir kapında ey Ganî

Fî Tevhîdi'l-ef'âl

Zerreye fazlın ererse nâgehân
Tâ'ir-i kudsî olur ol dem hemân

Ger bula bir zerre nûrundan meges
Eylemez Firdevs-i âlâya heves

Lutfuna ger tuş ola bir kara taş
Bûse-gâh-ı halk olur ol gizli fâş

Cümle eşyâdan zuhûr eden kemâl
Hep senindir ey Hüdâ-yı zü'l-celâl

Zîr ü bâlâda kamu hükmün revân
Kabza-i kahrındadır halk-ı cihân

Kimini puthâneden sıddık eder
Kimini arştan sürüp zındîk eder

Kimisin irşâd ile ifzâla kor
Kimisin ifsâd ile ızlâla kor

Tâ'atından kimisin pür nûr eder
Kimisini fısk ile mağrûr eder

Enbiyâya kimisin serdâr eder
Arşına dâvet edip sırdâr eder

Redd olunmuşken kimin makbûl eder
Kimisini tâ-ebed mahzûl eder

Kimine ni'met verip handân eder
Kimisini derd ile giryân eder

Hep yerindedir işi yoktur halel
Fehm edemez lîk ashâb-ı ilel

Ger bu söz denile tâ yevmü'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salavât bul anınla rûşinâ

Kaside fî medhi'n-Nebiyyi ve ashâbihi (sav)

Ey nübüvvet gülşenine bâğbân
Cennet oldu makdeminle bu cihân

Berd-i küfr ile şitâ idi fusûl
Tal'atın burcu hamelden nâgehân

Ser-be-ser etti cihânı nev-bahâr
Açılıp verd-i ma'ârif der-cenân

Andelîb oldu sahâbe her biri
Okudular şir'atinden dâsitân

Vermeg-için hâr-ı küfre inhizâm
Çekti sûsen gibi gâzîler sinân

Serdiler dîn ravzasına seccede
Egdi boynın çün-benefşe âbidân

Kimisi çigdem gibi benzi sarı
Verdiler anlar riyâzetten nişân

Kimi sünbül-veş perîşân oldular
Terk-i evtân eylediler mü`minân

Kimi nergis gibi dünyâdan gözün
Yumdular oldular anlar zâhidân

Revh u reyhân ile doldu bu zemîn
Sancağın çekti emîr-i âşıkân

Leşker-i İslâm yürüdü fevc fevc
Aldılar Şâm u Irâkı sünniyân

Rabbenâ yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Şemsî'yi anlarla haşr et der-cinân

Sebeb-i te'lîf-i în kitâb
Hatemehullâhu bi'l-hayri ve's-savâb

Dâimâ dilden geçerdi bu hayâl
Kim koyam bu yolda ben de bir misâl

Ya'nî söyleyem o şâhın mevlidin
İşide evsâfını erbâb-ı dîn

Tâ ki hayr ile cihânda yâd olam
Yılda bir kez yâd ile âbâd olam

Yenile dükkân-ı attâr açıla
Bûy-ı mânâdan cihâna saçıla

Söylene evsâf-ı gülzâr-ı habîb
Ola na'tinde bu bende andelîb

Şevk ile âşıkları hayrân ola
Sâgar-ı elfâz ile sekrân ola

Gerçi denilmiş kitâblar bî-'idâd
Lîk her birinde var bin türlü dâd

Lâyık olmuşlar duâya her biri
Şâyed olam ben de anlardan biri

Bu azîmetle kalem aldım ele
Geldi birkaç beyti ol demde dile

Lîk oldu kalbime ilhâm-ı gayb
Dedi bana ey derûnu cümle ayb

Kim ola sen anı vassâf olasın
Ol şehin na'tinde arrâf olasın

Sana kim verdi icâzet gülşene
Kim el uzatırsan anın verdine

Kuvvet-i nazm ile ger olsan fuzûl
Hâlet olmaz işiten olur melûl

Ger dilersen hâsıl ola bu merâm
Kıl teveccüh hazretine bi's-selâm

Ger icâzet verile destûr ola
Sözlerin hâlet verip pür nûr ola

Olmaz ise ger icâzet sâkit ol
Rûzigârın gözle epsem sâmit ol

Çünkü ilhâm oldu bana bu makâl
Düştü destimden kalem dil oldu lâl

Diledim pes aslı-la tutam işi
Ceybime çektim başı döktüm yaşı

Ravza-i sultâna yüz tuttum tamâm
Çok okudum es-salâtü ve's-selâm

Hâlimi i'lâm edip dergâha ben
Yokluğum arz eyledim ol şâha ben

Düştüm istiğrâka buldum lezzeti
Gitti benden hiss-i kevnî hâleti

İşbu hâl içre görürüm nâgehân
Kendimi bir tâk önünde ol zamân

Oturur ol suffe içre Mustafâ
Nûr-ı vechi âleme vermiş safâ

Şem'-i cem olmuş yine ashâbına
Can fida olsun ana ahbâbına

Sâha-i lutfuna çün buldum mecâl
Şerm ile ettim cenâba arz-ı hâl

Muntazır oldum bu dem eltâfına
Pes işâret eyledi etrâfına

Nerdübândan indi bir kimse heman
Sundu bir tıflı elime ol zaman

Dedi Hazret sana verdi bunu al
Oku bu tıflın elinden kutlu fâl

Tıfl-ı mânâdır sana oldu nasîb
Kokula bu goncadan bûy-ı Habîb

Bağrıma bastım o tıflı şâd olup
Kendime geldim o dem âbâd olup

Hamdülillâh kim bana feth oldu bâb
Tâʿir-i kuds oldum olmuşken zübâb

Zâğ iken tûtî lisân oldum yine
Telh iken şîrîn-zebân oldum yine

Çün elime girdi miftâh-ı künûz
Gülşen-i evsâfa yol buldum henüz

Lîk maksadım budur sizden hemîn
Bakmayalar aybıma ihvân-ı dîn

Etmeyeler nâveg-i ta′na nişân
Şefkat ile olalar gevher-fişân

Fâtihayla rûhumı şâd edeler
Kabrimin vîrânın âbâd edeler

Yâ İlâhî rahmet eyle sen ana
Vâlideynüii dahı ihvânım ana

Ger bu söz denile tâ yevmü′l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Söylegil ey andelîb-i hoş-nevâ
Ver bize şâh-ı hicâzîden nevâ

Ma'ni gülzârına çün buldun sebîl
Hoş akıt dilden zülâl-i selsebîl

Ol nübüvvet goncasından aç dehân
Neşr ola bu âleme ıtr-ı nihân

Tâ mutayyeb ola rûh-ı âşıkân
Vecd ü şevka gele ol-dem sâdıkân

Sâğâr-ı elfâzı sun tâliblere
Nukl-i nakli hâzır et câliblere

Meclise çek bir simât-ı mâ-hazar
Sözünü söyle müfîd ü muhtasar

Kıl tevekkül şöyle cem et hûşunu
Tıfl-ı mânâdan yana tut gûşunu

Sen anı de her ne kim telkîn eder
Kim anı ehl-i safâ tahsîn eder

Tut kulak evsâfına ey yâr-ı dîn
Bilesin kimdir o fahrü'l-mürselîn

Gerçi son geldi odur hatmü'r-rüsül
Sûsen ü sünbül sonunda geldi gül

Cümle-i ezhâra çün gül oldu şâh
Her kaçan gelse hem oldur pâdişâh

Bu ayândır evvel ebced okunur
Sonra andan Fâtiha ol bahr-i nûr

Enbiyâ ebceddir Ahmed Fâtiha
Naks olur mu ger olursa hâtime

Ger kevâkib sonuna doğar güneş
Lîk anınla münevver cümle ferş

Evvel esmâ sonra mânâdır gelen
Bunu fehm eder bu mânâdan bilen

Enbiyâ esmâ Muhammed ma'nisi
Ma'niyi bildinse şâhım ko sesi

Rahmeten li'l-'âlemîndir Mustafâ
Hem şefîu'l-müznibîndir Mustafâ

Şârih-i sadrı anın Allâh iken
Râfi'-i zikri anın ol Şâh iken

Kim ola Şemsî anı meddâh ola
Tâ meger avnı anın Fettâh ola

Zülfini “Ve’l-leyl” hoş tefsîr eder
“Ve’d-duhâ” ruhsârını ta’bîr eder

“Sûre-i Yâsîn” eder ana kasem
Kim sen oldun ol Resûl-i muhterem

“Kum fe enzir” der berât-ı dâveti
N’ola tutarsa cihânı heybeti

Hüccetin “vallâhi ya’lem” dir şehâ
Ana şâhiddir hitâb-ı “kul kefâ”

Hayf ola vasfın senin gâfillere
Bu sezâdır söylene kâmillere

Sicn-i unsurda şu kim mahbûs ola
Ana bu ulvî kaçan mahsûs ola

Âlem-i sifle mukayyed bî-basar
Âlem-i ıtlâka eyler mi nazar

Ger bu söz denile tâ yevmü’l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Ahlâk-ı Nebî

Çünkü destûr ile girdin gülşene
Söyle ahlâkından ey şeydâ yine

Haste-i câna şifâdır midhati
Dü cihânda yegdir ednâ himmeti

Saç dehânın şîşesinden hoş gül-âb
Nâfe-i dilden yayılsın müşk-i nâb

Sözleri her derde kânûnu'ş-şifâ
Kim tutarsa bula sıhhatla safâ

Ger murâdınsa cihânda ihtidâ
Gel bugün ahlâkına kıl iktidâ

Zâtı Mahbûb-ı Hüdâ hulku azîm
Adı Mahmûd ü Muhammed hem rahîm

Fakr ile cûd ü sehâ idi işi
Bâtıla etmezdi hergiz cünbüşü

Hayr işe "lâ" demedi ol hande-rû
Bitirirdi kim gelirse yalvaru

Sanısı hep hayr idi a'dâsına
Var kıyâs et niceydi ahbâbına

Hoş güleç yüzlüydü gam tutmaz idi
Kakıyıp kimseye kaş çatmaz idi

Gamlılar görse yüzün ferhân idi
Ağlayu gelen ana handân idi

Kakımazdı kimseye dünyâ için
Kındırırdı dâimâ ukbâ için

Sabr ederdi kendiye olsa ezâ
Ya sükût ile yâhûd hüsn-i edâ

Karşılamazdı anı düş-nâm ile
Çağırırdı her birin hoş-nâm ile

Gelseler özr ile sonra nâdimîn
Hoş kabûl eylerdi fi'l-hâl ol Emîn

Hemm-i dünyâ-y ile hergiz yetmedi
Gamm-ı ukbâ hiç dilinden gitmedi

Levh ü lu'ba vermedi kat'a rızâ
Etmemişti tıfl iken ol murtazâ

Söylemezdi hergiz ol zâyi' kelâm
İlm ü hikmet söyler idi ve's-selâm

Ger mizâh etse ederdi şer′ ile
Hâtırına tâ ki vahşet gelmeye

Günler olurdu ki yemezdi ta′âm
Yer ü gök miftâhı eldeyken tamâm

Arpa ununu eletmezdi o şâh
Hoş mübârektir diye yerdi o mâh

Her mübâhı yermez idi yer idi
Kul olana bu da çoktur der idi

Tiz dururdu etse dâvet bir gedâ
Şâh-ı kevneyn iken ol nûr-ı hüdâ

Yer idi her ne getirse ol fakîr
Anı överdi nefîs ü ger hakîr

Eyler idi anda çok hamd ü senâ
Bize de ver bu hısâli Rabbenâ

Hasteler sorup ederdi ta′ziyet
Uluya hürmet kiçiye merhamet

Hükm içinde bir idi hâs ile âm
Gösterirdi anda adl ile kıyâm

Kimseye etmezdi hiç meyl ile zûr
Ger ana gelse Süleymân ile mûr

Meskenet ehline hoş gam-hâr idi
Dâimâ fakr ehline hem-vâr idi

Giyer idi hem tevâzu'la abâ
Der idi ehl-i abâya merhabâ

Dâimâ îsâr idi kârı anın
Vakf idi fakr ehline varı anın

Vermedi dînâr u dirhem ana hem
Tîz giderdi gelse destine ne gam

Sadr-ı pâki gıll u gıştan pâk idi
Gönlü alçak menzili eflâk idi

Kendiye kemlik eden küstâhına
Özr ederdi yalvarıp Mevlâsına

Der idi ey Rabb-i dânâ-yı afû
Etmez idi bunu ger bilseydi bu

Nefsi için komadı taş üzre taş
Hak işinde kor idi taş üzre baş

Sığar idi her yetîmin başını
Dest-i lutf ile silerdi yaşını

Menba'i'l-âdâb idi ol hayr-i nâs
Ululanmazdı giyerdi hem palâs

Şâh iken kevneyne giymezdi harîr
Kaçmasın benden diye her bir fakîr

Gönlü alçak idi kendi âli-şân
Verir idi "kâbe kavseyn"den nişân

Gitmez idi hiç vudûsuz bir yere
Yatmaz idi hem vudûsuz pistere

Az uyurdu gece ol mîmâr-ı dîn
Siyyemâ vakti's-seherde ol Emîn

Gönlü Mevlasında dilde Rabbenâ
Geh duâ ederdi Hakk'a geh senâ

Gel nazar kıl bu hısâle sen dahı
Bizde var mıdır birisi ey ahî

Çünkü öykünmeyesin ol hâna sen
Nicesi ümmet olursun ana sen

Ger bu söz denile tâ yevmü'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Âgâz-ı kitâb

Söyle ey gûyende-i esrâr-ı Hak
Çün tulû' etti sana envâr-ı Hak

Kenz-i mahfînin dilidir bu zebân
Depret anı kim demidir bu zamân

Okı seyrinden ol âlâ serverin
Ol hümâ-yi kuds ü ol cân-perverin

Nereden geldi niye geldi o şâh
N'eyledi yâ kanda tulundu o mâh

Hoş ayân et bize sözün aslını
Kıl mübeyyen faslını vü vaslını

"Küntü kenz"in mahzeninden feth-i bâb
Eyleyip tâliblere kaldır nikâb

Bu hazâin dürlerinden kıl nisâr
Bî-nevâ alsın nevâle sad hezâr

Söylegil şîrîn kelâm ile nükât
Senge çalsın kûzerin kand-ı nebât

Kanda kim sultân-ı kevneyn ola yâd
Düşe her hüsn ehline anda kesâd

Bûy-ı zülfünden yiter bize hemîn
Bitmesin sünbül benefşe der-zemîn

Sâye-i tûbâsı bestir ümmete
Düşmesin serv ü sanevber zahmete

Söyleyen mevlûdu şâhın mağzını
Açmasın tûtî vü bülbül ağzını

Bu sözün katında sıyt-ı bülbülân
Pîşe-i cehl içre sıklıktır hemân

Dinle benden söze âgâz edeyin
Evc-i mânâ içre pervâz edeyin

Vahdet-i mahzında iken ol İlâh
Yoğ idi bu fevk u taht u kûh u gâh

Bahr-i vahdetteydi ol dürr-i yetîm
Yoğ idi kesretten âvâz ey selîm

Vahdet-i zâtında idi hep şuûn
Dahı munzam olmamıştı kâf u nûn

Yoğ idi evsâf-ı esmâdan nişân
Dinlegil anın zuhûrundan beyân

Âşıkı yoğ idi mâşûk var idi
Andelîbi yok aceb gülzâr idi

Diledi ol Hayy u Kayyûm u Kadîr
Ol tüvânâ ol Kerîm ü ol Münîr

Ol şuûnı birbirin izhâr ede
Vahdetine her biri ikrâr ede

Düzüle bu sâfilât ü âliyât
Hâsıl ola cümle emr-i mümkinât

Yaşana dükkân ü bâzâr açıla
Her taraf bir nev'a gülzâr açıla

Sonradan gele bu şehrin hocası
Ya'nî insân-ı mükerrem nicesi

Kimisi tâlib kimi dellâl ola
Bey' u bâzâr ola bir hoş hâl ola

Bu metâ'ı sanma kettân ü harîr
Bu metâ'-ı mârifettir ey zarîr

Bu ticâret-çün gelipsin ey hoca
"Mâ halektü'l-cinne"den oku hica

Ger bu söz denile tâ yevmi'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Çün bilinmek diledi Ol pâk zât
Yâni zâtından zuhûr ede sıfât

Rûh-ı pâk-i Ahmedî mir`ât ola
Mazhariyette bu hem bi'z-zât ola

Buna mazhar ola ayn-ı mümkinât
Biline "el-hakku minnî"den nükât

Yaradılmamıştı eşyâdan vücûd
Pes temevvüc eyledi deryâ-yı cûd

Yemm-i cem'a çün erişti bu eser
Sâhil-i farka bıraktı bir güher

Bir güherdir ol ki nûr-ı kibriyâ
Âşikâre olur andan ibtidâ

Ahmed'in nûrunu evvel kıldı var
Zât-ı nûrundan okurdu Girdigâr

Çünkü nûr-ı Ahmedî buldu vücûd
Etti ol dem Rabbisine beş sucûd

Beş sucûdu bize oldu beş namâz
Nâzı kogıl beş namâzı et niyâz

Rûh-ı Ahmed'den de rûh-ı enbiyâ
Yaradıldı cümleten buldu ziyâ

Enbiyâ ervâhı çün buldu zuhûr
Evliyâ ervâhı andan aldı nûr

Evliyâ rûhundan oldu mü`minûn
Böyle zâhir oldu sırr-ı kâf u nûn

Rûh-ı mü`minlerden oldu âşiyân
Âşiyandan zâhir oldu kâfirân

Yaradıldı rûh-ı kâfirden nifâk
Yâni ervâh-ı münâfık oldu çâk

Gel teemmül eyle işbu san'atı
Kesrete geldikçe artar zulmeti

Bu misâli görki gitsin iştibâh
Nûr-ı âteşten olur dûd-ı siyâh

Rûh-ı insânîden ervâh-ı melek
Yaradıldı tâ ki zeyn oldu felek

Anın ervâhından oldu cinniyân
Cinnilerden oldu hep şeytâniyân

Âlem-i ervâhtan etti iş güzer
Oldu bu milk ü melekût ser-be-ser

Hem nebâtât ü maâdin oldu var
Unsuriyyât oldu dahı âşikâr

Faslün fî sîret-i nûrihi (sav)

Çünkü oldu yer ü gök emri tamâm
Diledi ol Hayy ü Bâkî lâ-yenâm

Taht tamâm oldu ana sultân gele
Mülk yaşandı pes ana bir hân gele

Pes yarattı Âdem'i Perverdigâr
Tâ ki maksûd ola andan âşikâr

Mustafâ nûrunu ol Hayy ü Kadîr
Âdem'in alnında kıldı müstetîr

Okudu ol nûr-ı hak hamd ü senâ
Verdi düpdüz âleme hüsn ü behâ

Dedi Âdem kimdürür yâ Rab bu nûr
K'etti cebhem üzre behcetle zuhûr

Dedi Hak nûr-ı habîbimdir yakîn
Ahmed ü Mahmûd ü hatmü'l-mürselîn

Mebde-i kevneyn olan budur tamâm
İbtidâdan tâ bulunca ihtidâm

Âleme bu nûr ile verdim ziyâ
Pes bu nûr ile bulan bulur behâ

Hep tufeylîdir bunun eşyâ kamu
Dostuna cennet adûsuna tamu

Durdu pes Âdem'de ol nûr sâl ü mâh
Sonra Havvâ alnına erdi çü-mâh

Göçti Havvâ'dan çü nûr-ı Mustafâ
Kondu Şîs'ün alnına verd-i safâ

Göçtü menzil menzil ol nûr-ı hüdâ
Cismine vü rûhuna cânım fidâ

Nere kim kondu karâr etti o nûr
Gamı gitti buldu behcetle surûr

Zîrâ ol devlet hümâsıdır i şâh
Kime salsa sâye eyler pâdişâh

Böyledir nakl-i sahîh içre haber
Hıfz edip ol nûru hoş Rabbü'l-beşer

Kankı sulb u rahme kim kondu o nûr
Bulmadı şirk ü zinâ anda zuhûr

Seyredip aslâb-ı tâhirden o şâh
Tâhirât erhâmına kondu çü-mâh

Kondı Abdullâh'a tâ nûr-ı Nebî
Kim odur ol şâh-ı kevneynin ebi

Durdu alnı üzre gösterdi nişân
Ehl-i Mekke cümlesi gördü ayân

Kim ki görürdü anı bî-ihtiyâr
Âşık olurdu hemân ol bî-karâr

Nice olmasınlar ana müşteri
Kim Cenâb-ı Hak sever ol serveri

Ger bu söz denile tâ yevmü'l-kıyâm
Hak budur olmaya bir harfi tamâm

Hikâyet-i münâsib-i hâl li Abdillâhi'bni Abdi'l-muttalib

Gördü bir hatun anın bir kez yüzün
Var iken anda cemâl-i mâh-ı dîn

Çün yüzünde gördü ol nûrdan ziyâ
Yırttı iffet perdesin gitti hayâ

Kendiyi arz etti Abdullâh'a ol
Dedi Abdullâh ana yerinde ol

Ger murâdınsa zinâ çün ey degâ
Başa gitmek olur ol olmaz revâ

Ger helâl vechile olmaksa murâd
Dur yerinde tîz gelem ey hoş-nihâd

Tîz yügürdü hânesine ol hümâm
Âmine tapusuna verdi selâm

Kim Resûl'ün olacaktır anası
Bu sadeftir ol anın dürdânesi

Çünkü Abdullâh'ı gördü nûr ile
Düştü pes mihr-i mahabbet cânına

Gâlib oldu rûhuna nûr-ı Resûl
Tâlibi cem oldu vü buldu vusûl

Düştü ol sâatte nîsân-ı kerem
Ol sadef cevfine oldu muhterem

Katre iken oldu pes dürr-i yetim
Dürretü't-tâc oldu ol misl-i adîm

Anasına etti çün nûr intikâl
Buldu Abdullâh cebîninden zevâl

Tiz yügürdü va'desine ol kerîm
Buldu ol hatunu ol yerde mukîm

Dedi geldim va'deye vergil cevâb
Dedi hatun ana ey merd-i savâb

Sen değildin va'de ettiğim kişi
Ol güzeldi kanı anın cünbüşi

Var idi anın yüzünde bir ziyâ
Ol ziyâya cân ile başım fedâ

Gitmiş ol nûr şimdi senden n'eyledin
Anı kankı yerde zâyi' eyledin

Dedi ehlim katına vardım bu dem
Dedi ol devlet anınmış ben n'idem

Ben o nûra âşık idim ey cüvân
Çünkü gitmiş var işine sen hemân

Sanma kim ter-dânem olam ey selîm
Kim benem iffet harîminde mukîm

Çokdurur böyle hikâyet bî-şümâr
Söylenirse söz uzar bulmaz karâr

Fasl fî teşerrüfi'l-vâlidihî bi-nûri'n-Nebî (sav)

Anası rahmine düştü çün o nûr
Etti hoş hâletle vechinde zuhûr

Hastalar görse anı olurdu sağ
Gamlılar gamından eylerdi ferağ

Görse âmâyı bulurdu rûşinâ
Ümmetiysen ol anınla âşinâ

Günbegün hûb oldu ol hayrü'n-nisâ
Çün anın rahmindedir hayrü'l-verâ

Kutlu fâl ile açıldı tal'ati
Mekke'nin içine düştü şöhreti

Kim Ebû Tâlib gelini Âmine
Düşeli bu nutfe anın rahmine

Arttı hüsn ile bahâsı dem-be-dem
Oldu bu halk içre gâyet muhterem

Buldu erkekle dişi andan sürûr
Kim ola rahmindeki ol ayn-ı nûr

Kankı sâatte doğa ol tıfl-ı pâk
Ana canlar cism ü yüzler ola hâk

Diye ohşarlardı ol tıflı müdâm
Dahı doğmadın görün zî-ihtirâm

Gökteki günden Ebû Tâlib anı
Sakınırdı bekleyip ol gülşeni

Kim nübüvvet gonçesi anda bite
Bûy-ı mânâ âlemi düpdüz tuta

Ol sadef üstüne titrerdi delim
Tâ selâmetle doğa dürr-i yetîm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Hikâyet-i dîger fî fazli'n-Nebî (sav)

Dinleniz benden bunu ey dostân
Tâ ki nakl edem bir âlâ dâsitân

Kim bilesiz kimdir ol sultân-ı dîn
Cümle ilmin mahzeni ol hân-ı dîn

Çün yaradıldı zemîn ü âsümân
Yerler alçak gökler âlâ sâye-bân

Etti gök yere hakâretle nazar
Dedi ana ey zemîn-i muhtekâr

Nice âlâdır benim gör hilkatim
Dahı nûrânî oluptur hil'atim

Hilkatin alçak senin rûyun siyâh
Hisset-i tab'ı-la olmuşsun tebâh

Bendedir rûhâniyân kerrûbiyân
Sendedir hep fâsıkân ü âşiyân

Gerçi nimetler eder senden zuhûr
Lîk bendendir ana hep neşv ü nûr

Bitmez idi sende benden yağmasa
Çeşmeler akmazdı benden inmese

Bendedir yıldızlar ile âfitâb
Benden iner sana nûr-ı mâhitâb

Benden ermese sana nûr-ı ziyâ
Tâ ebed zulmette idin bî-mirâ

Bendedir seyyâre ile sâbitât
Benden inmiştir yere hem beyyinât

Benden inmeseydi âyât-ı kitâb
Cehl-i küfr ile olaydın sen harâb

Bendedir cümle melâik bî-kusûr
Hakk'a tâ'at üzredirler bî-fütûr

Kimisi sâcid kimi kâimdurur
Her neye me`mûr-ise dâimdurur

Ekseri fısk ehlidir sükkânının
Bil metâ'ın neydigin dükkânının

Arş ü kürsî bendedir levh u kalem
Kankısı var söyle sende tâ bilem

Yer işitti bu hitâbı oldu lâl
Hacletinden sâkit oldu gitti kâl

Hüccet ile sâbit oldu ihtikâr
Meskenet bâbında pes tuttu karâr

Etti yer alçaklığına îtirâf
Gör neler verdi ana ol Rabb-i âf

Ol zamân erdi ki ol nûr-ı kıdem
Bu zemînin üstüne basa kadem

Yer ü gök ehline düştü gulgule
Erdi hamd ile senâsı her dile

Müzd erişti bu cihâna ser-be-ser
Yeryüzüne konar ol hayrü'l-beşer

Pes hitâb etti o dem Rabb-i muîn
Muştuluktur sana ey arz-ı mehîn

Meskenetle çünkü ettin iftikâr
Bana hoş geldi sükûtun olma zâr

Sana bir izzet müyesser eyledim
Sana bir devlet mukadder eyledim

Kim müyesser olmadı hiç kimseye
Ne semâvât ü ne arş ü kürsiye

Ol habîbime sen olursun mekân
Kim anınçün oldu emr-i "kün-fekân"

Yokdurur halkımda andan muhterem
Mebde-i halkımdır ol kân-ı kerem

Olmasa ol yaradılmazdı felek
Olmaz idi ins ile cinn ü melek

Arş u kürsî bunun için oldu var
Anın için oldu eşyâ âşikâr

Lutf-ı rûzundan güneş bir lem'adır
Fazl-ı leylinden kamer bir şem'adır

Ol habîbim eşiğinde rûz u şeb
İki çâkerdir yelerler bâ-edeb

İzzeti bâbından anın âfitâb
Bir kalaylı mıh başıdır der-hisâb

Nisbet olsa nakd-i fazlına kamer
Bir muzahref akçedir anla haber

Bu saâdet sana bestir ey zemîn
Kim yakîndir sana konar ol Emîn

Ol senin üstünde eder da'veti
Kim geri sana olısar avdeti

Ol senin üstünde kılısar namâz
Ol senin üstünde bulur izz ü nâz

Ol senin zahrında ediser gazâ
Bulısardır sende ol ni'me'l-cezâ

Dikiserdir sende İslâm sancağın
Bulısardır sende İslâm revnakın

Ümmet olısar ana hayrü'l-ümem
Ana ensâr olısar ehl-i himem

Yapısardır sende ol mîmâr-ı dîn
Bi't-tamâm İslâm binâsını metîn

Günde beş kez sende okunur ezân
Kılısardır beş namâzı ba'd-ez-ân

Gök işitti bu cevâbı etti reşk
Ebr-i gamdan anın için döktü eşk

Bu sebebden gamma düştü âsümân
Ana rahm edip dedi ol Müsteân

Ey mahal-i akzıyem çekme nedem
Ol habîbim sana da basar kadem

Anı dâvet eyleyem mîrâc ede
Yümn ile eflâkimi minhâc ede

Bu haberlerden ne duydun ey cüvân
Anladın mı kimdir ol fahr-ı cihân

Hâk-i na'line çeker arş iştiyâk
Sen niçin yolında çekmezsin şikâk

İttibâ et sünnet-i garrâsına
Sıdk ile gir şir'at-i ulyâsına

Tut tevâzû dâmenin misl-i zemîn
Hubb-i Ahmed ola sadrında hemîn

Meskenetle gör ne izzet buldu hâk
Kibr ile ırzın libâsın etme çâk

İzzete erdi mehîn iken zemîn
İzzet ehli kibr ile olur mehîn

Ger bu söz denile tâ yevmü'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Başla söze söyle bir şîrîn makâl
Tûtî vü bülbül ola ol söze lâl

Cem oluptur bunda çün âşıkları
Muntazırdır ol şehin tâlibleri

Söyle ol fahr-ı cihânın mevlidin
Nice geldi bunda ol mîmâr-ı dîn

Yak vücûdun micmerinde hoş buhûr
Ol kokudan bula dîn ehli sürûr

Saç dehânın şîşesinden bir gül-âb
Tâ deminden revnak alsın müşk-i nâb

Ver bize şîrîn haberden tayyibât
Tâ bile mikdârını kand-ı nebât

Hem suna zerrîn kadeh peymânesi
Ola ol nev-goncanın âvâresi

Çün yakîn oldu ki ol mehrû doğa
Matlaından zâhir oldu şa'şa'a

Anasından etti ol envâr sutû
Nitekim şems öyledir kable't-tulû

Gelmedin âlemlere verdi ziyâ
Gör nice rahmetdürür ol Mustafâ

Bu cihâna düştü pes sıyt u sadâ
Kim bu gece doğar ol şems-i hüdâ

Cennet içre erdi rıdvâna haber
Kim anı zeyn eyleye ol serteser

Hem cehennem mâlikine erdi bu
Heybetin ref' eyleyip örte tamu

Bu gece ersin şeyâtîne rücûm
Çıkmayıp göklere çeksinler hümûm

Bu gece hem bütler olsun ser-nigûn
Hâlini bilsin o kavm-i müşrikûn

Âmine hatun der ol hayrü'n-nisâ
Ol gece kim doğdu ol hayrü'l-verâ

Der idi taş hem ağaçlar merhabâ
Merhabâ ey fahr-i âlem merhabâ

Merhabâ ey âsî ümmet melcei
Merhabâ ey nûr-ı âlem merhabâ

Merhabâ ey server-i dünyâ vü dîn
Merhabâ ey fahr-i âlem merhabâ

Âsitânından umarlar hep atâ
Müznib ü mağfûr-ı âlem merhabâ

Hazretinle eriserler kurbete
Ey nice mehcûr-ı âlem merhabâ

Yümn-i îmân ile çok ehl-i şakâ
Olısar mesrûr-ı âlem merhabâ

Niceler puthâneden sıddîk ola
Keşf ola mestûr-ı âlem merhabâ

Ey aceb puthâne iken nice beyt
Olısar mescûd-ı âlem merhabâ

Makdeminle bulısar berd-i yakîn
Küfr ile mahrûr-ı âlem merhabâ

Sâye-i lutfunla nice hâmilîn
Olalar meşhûr-ı âlem merhabâ

Sana tâbî olmayan gerden-keşân
Olısar makhûr-ı âlem merhabâ

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Dedi hem bir kimse verdi hoş selâm
Görmedim yüzünü söylerdi kelâm

Kim bu gece doğısar bir tıfl-ı pâk
Pâyine ruhsâr-ı şehler ola hâk

Mâye-i devlettir ol sultân-ı dîn
Sâye-i izzetdürür ol hân-ı dîn

Muştuluk senden doğar ol tıfl-ı cân
Gelmesine muntazır kerrûbiyân

Adını anın Muhammed koysalar
Ana cândan hizmet etsin dâyeler

Mazhar-ı Hak'tır o tıfl-ı nâzenîn
Ana hâdim ola Cibrîl-i emîn

Gitti ol kimse geri feth oldu bâb
İki hatun geldi misl-i âfitâb

Birisi Meryem birisi Âsiye
Ettiler rıfk ile bana tehniye

Dediler devletli başın var imiş
Tâliin mes'ûd ü bahtın yâr imiş

Kim doğar senden o fahrü'l-enbiyâ
Zulmet iken bulısar âlem ziyâ

Çün yakîn oldu gele ol yâr-ı dîn
Ohşadılar anı dahı gelmedin

Pes harâret gâlib oldu cânıma
İkisi oturdu iki yanıma

Verdiler bir kâse ile şerbeti
İçtim andan ben zülâl-i hikmeti

Nûra gark oldum anı içtikte ben
Râhat oldum çekmedim hergiz mihen

Geldi bir murg-ı ilâhî ol zamân
Arkamı sığadı oldum şâdumân

Doğdu sâatte ol hayrü'l-enâm
Dur ayağa kıl habîbe ihtirâm

Tala'a'ş-şemsü alâ hayri'l-ümem
Kad tevellâ hâriben minhâ'z-zulem

Ebşirû uşşâka nûri'l-Mustafâ
Ve'rkusû lillâhi yâ ehle'l-himem

Faslun fî himmetihî hakkı ümmetihî (sav)

Âmine hatun der ol hayrü'n-nisâ
Çünkü yere düştü ol hayrü'l-verâ

Baktım anın hey`etine ol zamân
Secdeye varmış o nûru'l-müsteân

Kulağım ağzına vurdum dinledim
Himmetini gördüm ol dem ağladım

Yalvarıp mevlâsına der yâ Ganî
Çün anâ iklîmine saştın beni

Bana bağışla bu âsî ümmeti
Çekmeyem tâ rûz-ı ferdâ kürbeti

Ümmet-isen anla ey ehl-i basar
Bu söze insâf ile eyle nazar

Doğduğu dem yokladı ol ümmetin
Sen anar mısın hiç anın sünnetin

Faslun fî irhâsâtihî hazreti Resûlillâh (sav) fî hikâyeti'l-mübeyyen

Dinle benden bunu ey ehl-i riyâz
Bu sözi nakl etti Reyhânü'l-'ıyâz

Ol gece kim doğdu ol sultân-ı dîn
Ol kerâmet mâdeni ol hân-ı dîn

Ehl-i şirke îd idi hem ol gece
Tut kulak benden yana diyem nice

Âdet idi anlara ol kavm-i âk
Varalar puthâneye bi'l-ittifâk

Bütlere secde vü kurbân edeler
Her biri tâzîm ü ihsân edeler

Pes bu âdet üzre ol cemm-i gafîr
Vardılar puthâneye bi`se'l-aşîr

Gördiler esnâmı olmuş ser-nigûn
Yüzleri üzre düşüp olmuş zebûn

Pes bunı gördükte efgân ettiler
Gayret ile yüreği kan ettiler

Yügrüşüp kaldırdılar ol bütleri
Hâli üzre çün kodular anları

Yüzleri üzre yıkıldılar yine
Def'i kaldırıp kodular yerine

Tutmayıp yerinde esnâm-ı şirâr
Yüzleri üzre yıkıldılar se bâr

Çün bu hâli gördü küffâr-ı Kureyş
Birbirine hep dediler eyş ü eyş

Dediler ol demde ey esnâmımız
Hep fidâdır size cân ü mâlımız

Ey aceb bizden mi oldu bu kusûr
Yoksa bir gâlib size etti mi zûr

Bizden olduysa kanı afv ü kerem
Kim bizi yaktı bu dem nâr-ı nedem

Gayrıdan olduysa ger bu mekr-i şûr
Kanı tanrılıkta kuvvet kanı zûr

Kanı heybet kanı gayret kanı nâm
Âlem içre oldunuz rüsvây-ı tâm

Bu sözi derken bular ey muktedâ
Geldi esnâm içre hâtifden nidâ

K'ey cehâlet vâdîsinde hâimûn
V'ey dalâlet mertaında sâimûn

Kim bu gece doğdu ol mi'rât-ı zât
Döymedi nûruna 'Uzzâ ile Lât

Şark u garba kanda kim erdi bu nûr
Bütleri düştü yüzün buldu fütûr

Bu gece kim doğdu bunda tıfl-ı pâk
Sînesi cümle mülûkun oldu çâk

Korku düştü cümle küffâr içine
Düştü âteş san alef-zâr içine

Bu gece âteşperestin odları
Söyünüp sındı fezâdan odları

Sâve'nin şehrinde ol bahr-i sağîr
K'anda var idi kelîsâlar şehîr

Çünkü deryâ-yı ulûm etti zuhûr
Yere gavr oldu o deryâ oldu şûr

Çatladı Kisrâ'nın eyvânı bu dem
Ehlinin kalbine düştü hemm u gam

Yatmadı kasrında Kayser bî-hümûm
Kesr olup Kisrâ eridi misl-i mûm

Bu gece şeytâna attılar şihâb
Nicesi yandı vü buldu iltihâb

Göklere çıkmakta me'yûs oldular
Düştüler yerlerde menkûs oldular

Nice bir esnâm için ey kavm-i zâl
Tanrımızdır dersiz edip ibtihâl

Nef' u zara kâdir olmayan cemâd
Nice tanrılık eder ey bed-nihâd

Terk edip esnâmı ey ehl-i şagab
Dîn-i İslâm tanrısın edin taleb

Çün işittiler ki hâtifden nidâ
Safha-i câna yazıldı bu edâ

Varka bile hâzır idi kıssada
Anlayıp ahvâli neydi gussada

Dedi vallâhi bilin ey kavm-i lâf
Dininiz bâtıldurur yoktur hilâf

Kon bu ahcâr-ı mehîni ba'd-ez-ân
Hâlıkı isten kim oldur müsteân

Bu sözü her biri iz'ân ettiler
Dîn-için pes terk-i evtân ettiler

Varka ibn-i Nevfel anda tuttu yol
Buldu bir râhib tanassur etti ol

Okudu Tevrât ü İncîl'i sezâ
Oldu ol dîn içre gâyet muktedâ

Sonra geldi Mekke'ye gördü Resûl
Büyüyüp hem erba'îne girmiş ol

Lîk izhâr etmemişti da'veti
İntizâr üzereyken idi rıhleti

Faslun fî rızâihî (sav)

Dinle benden bunu ey yâr-ı Nebî
Söyleyem sana zi-esrâr-ı Nebî

Cân ü dilden dâyelik edem sana
Ger kulak tutar-ısan benden yana

Tıfl-ı cânın sedy-i hikmetten eme
Terbiyet bulup erişe hoş deme

Erişe Cibrîl-i ilhâmdan sana
Sol haberler kim kalısarsın tana

Sadrını şerh ile tathîr eyleye
İlm ü hikmet birle tenvîr eyleye

Pes vücûda geldi sultân-ı rusül
Ya'nî ol mîmâr-ı dîn hân-ı rusül

Mekke'nin hatunları ey hoş nihâd
Oğlun emzirmezdi üç günden ziyâd

Dâye tutardı fakîr u ger ganî
Ücret ile emzirirlerdi anı

Bir kabîle var idi beyne'l-'arab
Hû-y idi anlarda iffetle edeb

Eslahı-dılar cehâlet ehlinin
Ekseri efkardı lâkin anların

Kim Benî Sa'd idi hoş anlara nâm
Buldular âhir saâdetle nizâm

İttifâka içlerinde kaht-ı sâl
Olmağın kalmadı anlarda mecâl

Bu sebebten nice hatun Kâbe'ye
Azm kıldı erleri anda bile

Dâye olup tâ ki oğlan alalar
Sâhibinden dürlü ihsân bulalar

Ol Halîme ana bileydi o dem
Bir ulu hatun idi zâtü'l-himem

Irkı pâk ü tab'ı hem mevzûn idi
Kânı'aydı himmeti efzûn idi

Olmasaydı cümle evzâı latîf
Anın emmezdi sütünü ol şerîf

Var idi bir yaşlıca aruk deve
Sütün içmek için aldılar bile

Lîk aç olmağ ile süt ey dede
Kalmadı ne devede ne anada

Var idi bir merkebi ol da zaîf
Cümleden geri kalırdı ol nahîf

Geldiler bu hâl ile pes Mekke'ye
Bu garazla vardılar her hâneye

Cümlesine Hazreti arz ettiler
Bu yetimdir diye i'râz ettiler

Ol Halîme lâkin ol zâtı temiz
Anladı kimdir o sultân-ı azîz

Emmemişti kimsenin ol sedyini
Hiç tereddüt etmeyip aldı anı

Titredi üstüne ol hatun hemân
Kim-helâlı-la tanıştı ol zamân

Dedi budur gerçi bir tıfl-ı yetîm
Lîk bundan umarım nef' delim

Çehresi hûbdur saâdetten nişân
Var cebîninde olısar âli-şân

Verdi destûr aldılar ol serveri
Bağrına bastı hemân ol dilberi

Ağzına aldı hemân sedy-i latîf
İmreyip sütüyle doldu ol şerîf

Oğlı bulmaz iken anda katre şîr
Gözlenip ol sedyi oldu müstenîr

Bu mübâreklikle sütlendi deve
Şâd u hurremlikle döndüler eve

Nicesi şâd olmasın ol mâhitâb
Koynuna girdi anın ni'me'l-meâb

Hicrine aldı vü bindi merkebe
Oldu şevkinden o merkeb fârihe

Kimseye yol vermez oldu der-tarîk
Kim ama râkibdürür ni'me'r-refîk

Merkebine reşk ederdi âsumân
Mâh-ı nev-na'l olmak isterdi hemân

Kanda kim uğradılar bitti çemen
Ümm-i geylân her biri serv ü semen

Ol Halîme ol şerîfe râyigân
Verdi her kârı sa'âdetten nişân

Ana hep reşk etti ehl-i kâfile
Baktılar çün hâline insâf ile

Dediler kim ol yetîm-i ecmeli
Kâşki biz alıp olaydık kâfili

Pes saâdet olmadı anlara yâr
Geçti fursat assı etmez âh ü zâr

Geldiler evli evine sâlimîn
Girdiler yerli yerine gânimîn

Ol Halîme lîk ol kadir-şinâs
İzzet ile zâhir oldu beyn-i nâs

Koyunun kanda iletseydi çobân
Doyar idi sütlenirdi ol zamân

Gayrılara hâsıl olmazdı bu hâl
Bildiler kim bu yetîmindir hısâl

Mâ hasal yümn-i kudûmu ol şehin
Zâhir oldu dâyesinde ol mehin

Der idi zevci Halîme'ye müdâm
Bu saâdet bize bundandır tamâm

Kardaşından yig severlerdi anı
Her işinde ön görürlerdi anı

Günde bir aylık büyürdü ol imâm
Ayda bir yıllık olurdu ol hümâm

İki yaşa erdi ol sultân-ı dîn
Unsur-ı pâki tamâm oldu yakîn

İlttiler anı anasına geri
Etti anlara mükâfât ol erü

Çünkü bulmuşlardı çok hayr-ı kesîr
İftirâkı oldu anlara asîr

Dediler anasına ey nesl-i pâk
Sen bilirsin tâzedir bu tıfl-ı pâk

Doymaya diriz havâ-yı Mekke'ye
Korkarız za'f ere hem bu tâzeye

Yine ver bize olalım hâdimi
Yümn-i pâyinden bulalım hoş demi

Şol kadar yalvardılar ol ikisi
Döymedi yalvarmağa pes anesi

Koştu âhir anlara ol serveri
Hasreti-le oldu cânından berî

Sevnişürek geldi anlar dârına
Pes mukârin oldular dildârına

Nice müddet oldu bir gün nâgehân
Dâyenin oğlanları ol kâmilân

Dilek ettiler anadan ey ana
Kim Muhammed bile gitsin koyuna

Nice bir mahbûs olur ol hoş-nihâd
Seyr-i sahrâ ile hoş bulsun küşâd

Gide tâ kim tab'-ı pâkinden melel
Bize gelsin ana gelmesin zelel

Bilir idi mihribân oldukların
Birbirinden anı yig sevdiklerin

Verdi destûr aldılar dilşâd olup
Sohbet-i ihvân ile âbâd olup

Geldi ol sâatte Cibrîl-i emîn
Sadr-ı pâkin şak eder şâhın hemîn

Kalbini şeytânî hazdan etti pâk
Yenine îmân ü hikmet kodı pâk

Hem açıp anda mübârek bağrını
Vurdu zahrına nübüvvet mührünü

Mühr anınçün vurdular ol pâdişâh
Kim ola mahsûs-ı dergâh-ı ilâh

Hem işârettir kim ol nûr-ı ziyâ
Mühr vuruldu ola hatmü'l-enbiyâ

Hem işârettir kim ol âlî-nişân
Anı kim görse olurdu şâdumân

Nûr-gâhı berk olurdu şâmeden
Lem'ası taşra çıkardı câmeden

Ohşadı pes Cebrayil öptü yüzün
Dedi sen mahbûb-ı Hak'sın ey güzîn

Hıfz ede seni muhâliften Hüdâ
Tâ ki âlemde olasın muktedâ

Bir yana evlâd-ı dâye yügrüşüp
Evlerine geldiler pes ağlaşıp

Dediler bir kişi geldi nâgehân
Ahmedin sadrını şakk etti hemân

Heybetinden varamadık yanına
Ol şehi öldürdü kıydı cânına

İşitip dâye anı ol mihribân
Âh u efgân ile tîz erdi hemân

Gördü diridir durur ol serveri
Lîk tağyirdi o vech-i enveri

Hamd edip bağrına bastı ol şehi
Götürü-di meh-i tâbdan ol mehi

Danışıp erine der işbu hilâl
Korkarım bedr olmadın bula zevâl

Hoştur ulaşmak emânet ehline
Yaraşır kim şems ulaşa burcuna

Kodular ol gün ol şâhı hevdece
Azm-i Mekke eylediler ol gece

Âmine hatunu geldiler hemân
Dediler günden güne işbu cüvân

Tal'atı hûb u mübârektir işi
Cümle dilde yer eder her cünbişi

Her gören reşk ile nâzırdır buna
Korkarız kim bed-nazar dege ana

Anası aldı anı ikrâm ile
Dâyesini döndürüp in'âm ile

Altı yıldan sonra gitti anası
Ferd ü tenhâ kaldı ol dürdânesi

Gerçi Abdulmuttalib oldu kefîl
Fi'l-hakîka ana Hak idi vekîl

Çün sekiz yaşına erdi ol habîb
Rıhlet etti dünyeden cedd-i lebîb

Anı ammusı Ebû Tâlib bu dem
Gördü gözetti kemâlince o dem

Nice yıldan sonra ol dâye yine
İki def'a erdiler dîdârına

Biri bi'setten ön idi geldiler
Hadîce anayı almış buldular

Etti anlara o şâh in'âm-ı tâm
Sevnişi geldiler anda ol kirâm

Biri bi'setten son idi kim bular
İşitip ahvâli anda geldiler

Buldular îmân ile hoş izz ü câh
Buldular her vech ile lutf-ı ilâh

Faslun fî kemâlâtı Resûlillâh (sav)

Çün erişti on ikiye sinn-i şâh
Bedre yaklaştı cemâli oldu mâh

İffet ü sıdk ile buldu şöhreti
Nûra gark idi mübârek tal'ati

Anda hatm olmuş idi hilm ü hayâ
Diye idin bu melektir güyiyâ

Bâtıla meyl etmedi ol bahtiyâr
Dîn-i İbrâhîm'i etti ihtiyâr

Varmadı puthâneye ömrünce ol
Gerçi tahrîk eylediler nice ol

Hamri medh ettikçe sübhân-ı Kureyş
Anı zemm eylerdi ol hân-ı Kureyş

Der idi kim akl ile mâla hasâr
Vereni âkıl eder mi ihtiyâr

Gör o sultân-ı hadîs-i sinn iken
Sözleri câmi'dir anlarsan sühen

Faslun fî seyri Hazreti Resûlillâh ilâ'ş-Şâm (as)

Pes kemâl-i akl ile buldu zuhûr
Der Ebû Tâlib ana ey vech-i nûr

Şâm'a gitmek üzeredir bir kâfile
Pes bile ol gidelim hemrâh ile

Kalbe açıklık verür seyr-i diyâr
Siyyemâ vakt-i bahâr güftâr-ı yâr

Pes ticâret niyyetine çıktılar
Şâm ili Busrâ önünde kondular

Var idi çün anda bir râhib şehîr
Olmuş idi ilm-i Tevrât'tan habîr

Kesmiş idi halk-ı dünyâdan recâ
Okumuştu na't-i Ahmed'den hicâ

Hem terâvîh içre bulmuştu nişân
Kim geliser bunda ez-râh-ı fülâ

Hılyesin yazmıştı suhf-ı dilde ol
Hürr iken olmuştu ol sultâna kul

Dîde-bân olmuş idi leyl ü nehâr
Yolların gözlerdi dâim zâr zâr

Dâimâ nâzır olup ağlardı ol
Aşkı ile yüreğin dağlardı ol

Geldi çün Basrâ'ya kondu kâfile
Bildi resminden yügürdü şevk ile

Âşık idi ihtiyârı kalmadı
Buldu mahbûbın karârı kalmadı

Ahmed'i bildi katına vardı tîz
Sürdü destin yüzüne sâhib-temîz

Sordu hâlin seyyidin ikrâm ile
Çok riâyet eyledi i'zâm ile

Çünkü sarrâf idi bildi cevheri
Bilse ol olmaz aceb ol serveri

Dedi budur rahmeten li'l-'âlemîn
Bu olısar hem şefîu'l-müznibîn

Gözledim yolda buna taş u şecer
Secde eder kim göremez bî-basar

Hem görün uşta buluttur sâye-bân
Budurur size risâletten nişân

Sâyesi olmadığı vâzıh ayân
Habîbullâh olacağına beyân

Hem budur Tevrât ü İncîl'den haber
Evvel âhir budurur hayrü'l-beşer

Budurur hatmü'n-nübüvve bî-mirâ
Müflih olmaz kim ki eder iftirâ

Devlet oldur kim buna ensâr ola
İzzet anın kim bununla yâr ola

Der Ebû Tâlib'e ey hayrü'l-fetâ
Bunu dönder ermesin buna hatâ

Şâm'a vardıkta bunu bilir yehûd
Korkarım mekr ede ol kavm-i cühûd

Pes Ebû Bekr ile dönderdi geri
Mekke'ye geldiler ol iki arı

Çün erişti ol yigirmi beşine
And içerdi cümle âlem başına

Anı candan yeg severdi hep Kureyş
Ana kız vermek dilerdi hem Kureyş

Ol saâdetle Hadîce oldu var
Rağbet etti ol habîbe ol nigâr

Gönderip âdem Hadîce Ahmed'e
Dedi alsın durmuşum ben hizmete

Yoğ-ise kendide çoktur bende mâl
Cümlesi yoluna olsun pây-mâl

Âferin ol hatunun idrâkine
Âferin fehmine akl-ı pâkine

Kim cemâdı verdi aldı böyle cân
Kim ediptir böyle ribh-i rûyigân

Andan oldu ekser evlâd-ı Resûl
Siyyemâ ol Fâtıma hayrü'l-betül

Andan oldu cümle sâdât-ı güzîn
Devletine bahtına sad âferîn

Faslun fî ahvâlihî kable'n-nübüvveti ve bedeihâ (sav)

Erbaîne erdi çün sinn-i Resûl
Hep kemâlât ile mevsûf oldu ol

Fevk u tahta nâzır oldu bî-futûr
Cümlesin muhdes bilip etti ubûr

Hâlikına etti andan intikâl
Nefy ü isbât etti ol sâhib-kemâl

Buldu evsâfına sun'undan sebîl
Oldu evsâfı bu dem zâta delîl

Pes muvahhid oldu istidlâl ile
Dedi illallâh o dem iclâl ile

Düştü gönlüne o dem aşk-ı ilâh
Pes Hirâ dağını edindi penâh

Gönlünü halktan kesip mevlâsına
Tuttu yüzün Rabbiye'l-âlâsına

Şol kadar kalbine gâlib oldu aşk
Cümleden kesti vü tâlib kıldı aşk

Ol mübârek cismine geldi hüzâl
Vech-i pâki bedr iken oldu hilâl

Tâze iken gül yüzü oldu hazân
Za'ferâna döndü reng-i ergavân

Mâsivâdan eder oldu âr u neng
Halk içinde etmez oldu hiç direng

Ana matlûb oldu âlemde halâ
Gayra vermez akl-ı gönlin kim ala

Sîne sûzân dîdesi giryân idi
Hâletinden ol Hirâ nâlân idi

Haftalar gelmezdi ez-gâr-ı Hirâ
Gayrıya yol vermez idi mâ-cerâ

Ger temevvüc etse-di aşk-ı ilâh
Kendiyi atmak dilerdi gâh gâh

Nicesi sabr etsin ol hayrü'l-beşer
Bî-nişânî sevdi pes budur hatar

Gerçi eşyâ cümlesi andan nişân
Lîk bir şandır kamudan bî-nişân

Ne menâzil belli bunda ne sebîl
Ne sadâ-yı kârbânından delîl

Ribhi pes hayretdürür sâliklerin
Mâyesi gayretdürür tâliblerin

İşbu hayretten yürürken nâgehân
Geldi Cibrîl-i emîn ez-âsumân

Verdi mahbûb-ı hakîkîden haber
Dedi hem ism-i sıfâtından eser

Sûre-i İkra`la bildirdi nişân
Bildi pes mahbûbunu ol âli-şân

Gelmeğe başladı Kur'ân âyeti
Yolunu bildi vü gitti hayreti

Etti emr ü nehy ü tevhîd-i Hüdâ
Dahı tebşîr ü vaîdinden edâ

Dâvete başladı ol hayrü'l-verâ
İşitip küffâr anı etti mirâ

Bütlerin tezyîf u ibtâl eyledi
Dînlerin bi'l-cümle battâl eyledi

Dembedem açtı şerâyi'den kapı
Âleme saçtı tarîkattan koku

Küfr ile muzlim iken rûy-ı zemîn
Zav-ı îmân ile nûr oldu hemîn

Gerçi kim îmân geldi nice merd
Lîk küffâra erişti gamm u derd

Gâlib oldu câhiliyyet gayreti
Dinlemediler delîl u hucceti

Pes ezâ kasdına yüz tuttu şerâr
Lîk dâvette o server ber-karâr

Kârbân-ı hak kuruldu der-güzer
Av'avesinden ana ermez zarar

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Faslun fî mevlûdi'l-mâneviyyi ve zuhûri nûrihî fî ümmetihî bi hasebi'l-isti'dât ilâ yevmi't-tenâd

Gel beri ey tâlib-i esrâr-ı yâr
Eyleyen ilm u ledünnîden nisâr

Râgıb isen mekteb-i irfâna gel
Âşık isen mevlid-i cânâna gel

Tut kulak tâ söyleyem nev-dâsitân
Dâsitânlar içre gâyet dil-sitân

Ger ererse kalbime feyz-i ilâh
Rûh-ı erkemden bulursam dest-gâh

Hızr olam sunam sana âb-ı hayât
Nûş edersen görmeye kalbin memât

Dest-i beyzâ gösterem Mûsâ gibi
Mürdeler ihyâ edem Îsâ gibi

Çün Süleymân taht-ı fikrimde süvâr
Eyleyem kat'-ı menâzil bî-şümâr

Hüdhüd-kalbi Sabâ-yı kalbe nûş
Gönderem seyr eylesin şevk ile hoş

İrgüre San'â-yı dilden ey haber
Kimse dememiş ola hoş mu'teber

Şimdi zâhir mevlidi kıldım beyân
Tâkatim yettikçe deprettim zebân

Dilerim mevlûd-ı bâtından nişân
Söyleyem tâliblere ey âli-şân

Gerçi mevlidde denildi çok kitâb
Lîk hiç gitmedi bu yüzden nikâb

Hamdülillâh kim bu dem fettâh-ı gayb
Bana feth etti bu bâbı etme rayb

Hem işâret oldu hazretten yine
Mevlidinde menn ü selvâlar yine

Mevlid-i zâhir avâmındır şehâ
Mevlid-i bâtın nasîb-i müntehâ

Mevlid-i zâhir hemân birdir yakîn
Mevlid-i bâtın havâsındır hemîn

Kim tecellî edeli ol müsteân
Kendi zâtına ezelde ol nihân

Dembedem doğmaktadır sırr-ı Resûl
Anı kat′ oldu sanır her bir fuzûl

Tâ kıyâmet bâkîdir ol mevlidi
Duyusarsın oldun-ise mühtedî

Her zamân bir merd-i kâmilden zuhûr
Eyleyip bir âhara eyler ubûr

Gâhî Şiblî'den gehî Mansûr'dan
Gâh Cüneyd'den geldi geh Tayfûr'dan

Gâhî Nu'mân'dan gehî İdrîs'den
Gâhî bâtından gehî tedrîsten

Cümlesinden zâhir olan vecd-i hâl
Sırr-ı Ahmed'dir ki doğdu lâ-mahâl

Dembedem mevliddedir ehl-i safâ
Her zamân doğmaktadır nûr-ı Mustafâ

Ko gümânı meclis-i cânâna gel
Tâ kıyâmet gülşen-i sultâna gel

Kim bu bir gülşendürür ermez hazân
Tâzedir reyhânı güller câvidân

Hem usanmaz bu gülün bülbülleri
Eksik olmaz dâimâ gulgulleri

Bil bu bir meclisdürür ey yâr-ı dîn
Hizmete bel bağlamış rûhu'l-emîn

Sâye-bânıdır bunu seb'-i tıbâk
Hizmet için tutar İskender Burâk

Meclise pervânedir kerrûbiyân
Şem′-i şekva âşık-ısan sen de yan

Mutrıb olmazsan şehâ târibden ol
Sâkî olmazsan bu dem şâribden ol

Cân u dilden râgıb ol bu meclise
Tâ sana şehden atâlar erişe

Saçıla rûhsâr-ı câna hoş gül-âb
Gelmeye anda hisâba müşk-i nâb

Şehd-i irfândan içesin tayyibât
Düşe haclet âbına kand-ı nebât

Sîneler micmer ola ûdî-safâ
Neşr ede bu âleme bûy-ı vefâ

Hoş teneffüs eyleye bûy-ı visâl
Lîk hicrân vermeye dahı melâl

Başlaya evrâdına murg-ı seher
Uyanıp çeşmin aça sâhib-nazar

Azm-i râh ede yine her dil-figâr
Kalmaya tâ kârbânından katâr

Ger bu söz dinile tâ yevme′l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen Resûl'e âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Dinle benden bu beyâna beyyinât
Suhf-ı dilden okuyam çok kâtı'ât

Çünkü geldi bunda ol sultân-ı dîn
Ol Muhammed rahmeten li'l-âlemîn

Buldu îmân ile ashâb sad safâ
Erdi küfr emrâzına andan şifâ

Buldular emmâre vasfından halâs
Oldular dergâh-ı Hak'dan hâs-ı hâs

Nefsleri hâindi oldu âmine
Tâlib oldular Muhammed nûruna

Pes tasarruf eyledi sırr-ı Resûl
Nefsleri cem oldu mânâ-y ile ol

Oldular nûr-ı Resûl'den hâmile
Nâkıs iken oldular hoş kâmile

Düştü erhâm-ı kulûba çünkü nûr
Etti pes âsârı anlardan zuhûr

Vakt erişti anlara eyyâm u sâl
Doğdu etfâl-ı maânî hoş hısâl

Dilleri nûr oldu Hak'tan söyledi
Elleri nûr oldu ihsân eyledi

Her neye bakarsa ibret aldılar
Her işiden de hakîkat buldular

Zâhir ü bâtında te'sîr etti nûr
Kimki gördü anları buldu surûr

Mâ-hasal bir nûrdur ol sırr-ı kıdem
Her kime erse demez dahı nidem

Erse ger vîrâneye mâmûr eder
Girse zulmet-hâneye pür nûr eder

Erse ger a'mâya bulur rûşinâ
Görse ger bîgâne olur âşinâ

Girse gam-kîn dillere ol şâd olur
Gamm ile vîrân iken âbâd olur

Ger gedâya erse nâ-geh şâh eder
Erse gaflet ehline âgâh eder

Hastaya erse o dem bulur şifâ
Erse ger fakr ehline verir gınâ

Kankı kula erse ol âzâd olur
Kaydın ıtlak eyleyip dilşâd olur

Ey nice câhilleri dânâ eder
Görmez iken yolını bînâ eder

Ey nice puthâneden sıddîk eder
Sadrın anın mâdeni tasdîk eder

Ey nice fısk ehline verir salâh
Her işi hüsrân iken bulur felâh

Bu söze yoktur nihâyet ko bunu
Söyle şâhın mânevî mevlûdunu

Pes sahâbe oldular bu nûra gark
Başladı âlemde yer yer vurdu berk

Tâbiîn meydâna geldi ba'd-ez-ân
Gördüler ol nûn ashâbda ayân

Kesb edip ol nûra istîdâd-ı tâm
Tâlib oldular o nûra ey hümâm

Gördüler tâlibleri subh-ı güzîn
Anlara cem oldular anda hemîn

Pes cimâ-ı mânevî buldu husûl
Göçtü ol nûr anlara etti vusûl

Tâbiîne etti nûr çün intikâl
Anları zeyn eyleyip verdi kemâl

Nutfe-i nûn-la erhâm-ı kulûb
Hâmileydi terbiyetle oldu hûb

Doğdu her birinden etfâ-i ma'ân
Fikreti nûr oldu sözler fevt-i cân

Urve-i vuskâyı muhkem tuttular
Ol habîbin sünnetince gittiler

Buldular sırr-ı mesânîden nişân
Oldular sırrı bulanlar âlî-şân

Aldılar ilm-i ledünnîden sebak
Buna âr olmaz gel oku bir varak

Etmeyen âlemde bu ilmi taleb
Âleme geldim diye n'eyler aceb

Bilmeyen bu ilmi kesb etmez suhûh
Ey aceb ol kes kime eyler sücûd

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Bu kemâli buldular pes tâbiîn
Çâr imâm erişti oldular muîn

Vurdular erkân-ı dîne hoş esâs
Ettiler âyât-ı Hak'dan iktibâs

Etti kâmiller çü tedvîn-i kitâb
Keşf olundu yer yer esrâr-ı hitâb

Cümle karnı seyredip nûr-ı Nebî
Geldi zâ târîhi hem seksen yedi

Etti bu devre çün ol sır intikâl
Nice nâkıs buldular andan kemâl

Şark u garbda oldu ol nûr âşikâr
Gözün aç tâ göresin ey dil-figâr

Dembedem doğmaktadır her kûşede
Sırr-ı hatmi'l-enbiyâ bu devrede

Demesin bu sözi ehl-i irtiyâb
Gitti ehli şehr-i aşk oldu harâb

Şems-i Tebrîzî gibi çoktur ulu
Kanı Mevlânâ gibi bir bahtılu

Şehr-i aşk mâmûrdurur ez-ibtidâ
Yine mâmûr olısar tâ intihâ

Çünkü Hak vurdu anın bünyâdını
Nüh-felek koparmaya bir taşını

Ger bu söze şâhid istersen ayân
Bu hadîsi gel oku gitsin gümân

Kâle'n-Nebiyyu (sa) lâ tezâlü tâ'ifetün min ümmetî zâhirîne alâ'l-hakkı ilâ kıyâmi's-sâ'ati

Pes bu sırrın mazharıdır beş namaz
Cem olup her gün kılur ehl-i niyâz

Şark u garbta yügrüşür ehl-i gazâ
Erişir küfr ehline bi'se'l-cezâ

Hac için hiç eksik olmaz kâfile
Hoş bulurlar sad safâyı şevk ile

Dâimâ olmakta ihrâm-ı vukûf
Dâimâ olmaktadır sa'y-i ukûf

Kimisi sâ'im kimi verir zekât
Enzele'llâhu aleyhim berekât

Okuyup yazmaktadır ehl-i ulûm
Yesserallâhu lehüm hayra'l-fühûm

Hânekahlarda kurulmuş halkalar
Hâleti olan ururlar na'ralar

Geceler olmaktadır arz-ı niyâz
Gerçi bundan behresizdir ehl-i nâz

Doğmasa ger hâliyâ sırr-ı Resûl
Bunlar olmaz idi hergiz ey fuzûl

Şehr-i aşk mâmûr u dükkânı küşâd
Hak metâ'ı dembedem bulur mezâd

Yügrüşür dellâl-ı râgıb müşteri
Lîk derk etmez anı her serseri

Ger bu söz denile tâ yevme'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Gel beri ey ömrünü kılan telef
Aslına meyl eyle olma nâ-halef

Mü`mine lâzımdurur tekmîl-i nefs
Hiç yarar mı fâniye fânî heves

Mârifet tahsîline eyle şurû'
Ko ruûnet semtini eyle huzû'

Nesne bildim sanma dünyâda seni
Çünkü artırdın hicâbın ey denî

Âdeti tuttun ibâdetten ulu
Zu'm edersin kim olupsun bahtılu

Baht odur kim yâd ile hoş yâr ola
Rûz-ı ferdâ mansıbı dîdâr ola

Bil neye geldin bu sûret milkine
Yâ neye girdin bu mihnet fülkine

Bozmadan devrân bu sûret mülkünü
Salmadan girdâba mihnet fülkünü

Sâhil-i kabre vücûdun zevrakı
Varmadan eyle tedârik ey ahî

Bir ticâret eyle bunda câvidân
Kim anınçün yaradıldı ins ü cân

Olmak istersen gel imdi Îsâ dem
Gir bu yola Mûsâ gibi vur kadem

Akl-ı şem'un ile sâlik ol yola
Ger nusub çekse sakın gitme kile

Sabrı bu yolda gıdâ idin şehâ
Mecmau'l-bahreyn olunca müntehâ

Ger bulursan anda Hızr-ı rehnümâ
Kendi bildiğin bırak ey hod-nümâ

Koma hiç evrâk-ı dânişten nişân
Bî-hıred bir tıfl-ı ebkem ol hemân

Habl-i teslîmi takıp gerdânına
İ'tirâzı hûy edinme kendine

Dur bu mekteb eşiginde hizmete
Mübtezel ol bakma nâm u şöhrete

Sadr iken olsun yerin saff-ı ne'âl
Bir gün ola tâ işidesin teâl

Cübbe vü destârı ver erbâbına
Hâdim ol pîr-i Hızr'ın bâbına

Emr-i şer' ile mukayyed ol dürüst
Çâbük ol bu yolda sakın olma süst

Her işârâtına pîrin nâzır ol
Her ne kim emr etse anda hâzır ol

Ger bulam dersen o kapıda velâ
K'ey sakın emrine anın deme lâ

Âdetin olsun senin cû' u seher
İbn-i vakt ol siyyemâ vakt-i seher

Dâimâ âbdest ile pâk ol yürü
Tut tevâzu' yolunu hâk ol yürü

Eller uyusa uyanıklardan ol
Derd ile sen bağrı yanıklardan ol

El gülerken sen hazîn ol olma şâd
Nâ-murâd ol ger bulam dersen murâd

Sâmit ol kes dilini ebkemden ol
Hâline meşgûl olup epsemden ol

Cümle`i âlâ bilip ol kapıda
Senden ednâ kimse bilme tapuda

Cân u dilden seglerine hâdim ol
Ol ruûnet âlemine nâdim ol

N'ola ger segden de kem bilsen seni
Şâyet ola kim basaydın düşmeni

Öz murâdını çıkar sen aradan
Nefsini hor et safâ sür yaradan

Kimseye kılma hakâretle nazar
Kim budur yolda "hatar-ender-hatar"

Kim bu üslûb üzre teslîm olasın
Her ne kim dilersen anı kılasın

Hoş tasarruf işler ol dem sende şeyh
Defn eder ol mânai kalbünde şeyh

Duyasın ol dem cimâ'-ı mânevî
Lezzetini aldın-ısa mevlevî

Tâlib olursun ki her dem sad hezâr
Cemola sırrınla şeyh-i bahtiyâr

Âlem-i kudsten açılır sana bâb
Yüz vurur kalbinde hep ilm ü kitâb

“Men aref” sırrı bulur ol dem zuhûr
Rabb’ini bilip olursun cümle nûr

Hoş tecellî eder envâr-ı Hüdâ
Şâh olursun anda olmuşken gedâ

“Küntü kenzen” sırrı yüz urur o dem
Anın ile işidirsin dem-be-dem

Remz-i “bî yubsır” u “bî yentık” şehâ
Âşikâre olur ol dem bî-hafâ

Hakk ile söyler u Hakk ile görür
Hakk ile tutar u Hakk ile yürür

Pes muvahhid olur ol ef’âl-ile
Hâl ile bil bu bilinmez kâl-ile

Himmet ile ger sürersen bunda at
Sana menzil ola tevhîd-i sıfât

Varlığından ger geçersen ey hocam
Eresin tevhîd-i zâta bî-kadem

Gerçi çoktur bu merâtibde kelâm
Ehl olan lîkin bilir bunda merâm

Olmayan bu mârifetle âşinâ
Fehmi dinmez ger urursan başına

Pes revâsı ihtisâr etmektedir
Râh-ı dîger ihtiyâr etmektedir

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Ol habîbin mevlidini ey hümâm
Zâhir u bâtın sana dedim tamâm

Kim bilesin evvel âhir bu kemâl
Ol Resûl'ün nûru imiş lâ-mahâl

Her melâhat kim görünür der-mahal
Ahmed'in nûrundan anla bî-halal

Söylesen anınla söylersin sözi
Görmege anınla açarsın gözi

Câmid ü sâmit anın vassâfıdur
Nâtık u ucmâ anın arrâfıdur

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Münâcât-ı kâzıye'l-hâcât

Lutf edip bu bende ey Rabbenâ
Aç dilimi tâ edem medh u senâ

Âfitâbdan zerresin edem ayân
Ol bahirden katresin edem beyân

Çün anın meddâhı sensin yâ Ganî
Nice medh ede anı ben-tek denî

Lîk maksûdum bu ey dânâ-yı râz
Bu bahâneyle edem arz-ı niyâz

Hâlimi arz eyleyem ol şâha ben
Yoklığum i'lâm edem dergâha ben

Kasîde fî medhihi'l-kerîm ya'nî Resûlu'llâh (as)

"Elâ yâ eyyühe'l-müştâk" gözet rûhsâr-ı sultânı
Ki ol yüzden görisersin bu yüzde vech-i Sübhânı

Sarâb-ı hikmet-i şer'i içigör bezm-i Ahmed'den
Ki mahrûmdur bu işretten heves-gûyân-ı yûnânî

Ne denli enbiyâ geldi kamusı anı medh etti
Anın hüsnünü vasf etti olup Yûsuf ana sânî

Halîlullâh'a ger berd ü selâ olduysa ger nârı
Söyündü hep bu doğdukta mecûsun cümle nîrânı

Ne var Mûsâ asâsın ejdehâ etti-se destinde
Bu tiryâk-ı nübüvvetle adem etti nice sü'bânı

Biten otlar anı söyler öten kuşlar anı över
Tufeylîdir kamu âlem bu fevkânı vü tahtânı

Süleymân tahtına binip iki aylık yol aldıysa
Yarım dem içre ol server geçipti hadd-i imkânı

Ne var dîvler haşem olduysa ana vahş ü tayr ile
Bu kanda gitse giderdi yanınca hayl-i rûhânı

Kamer devrinde geldi ger velî emrine râm idi
Anı gör nice şakk etti işârât ile fermânı

Yigirmi üç yıl içinde neler etti bu âlemde
Eline seyfin almıştı okurdu dilde Kur'ân'ı

Cihânı heybeti tuttu nice şâhın ödü sıttı
Görün Kisrâ'yı kesr etti kınında tîg-i bürrânı

Abâ giymişken engine kabâ ehlini kul etti
Gınâ vermişti âfâka yoğ iken keys ü hemyânı

Bizi tekmîl için ol şâh karar etti bu âlemde
Kusûrun arz ederken hep ınânın hûr u gılmânı

Çü buldu sırr-ı lâhûtu bıraktı resm-i nâsûtu
Beşer şeklinde ol server kazandı hulk-ı Rahmânı

Dirîg ola bu zindân ehline vasf etmek ol şâhı
Sezâdır arş-ı âlâ cem'ine medh edem ol hânı

Yâ bu nâsûtî dil nice öve ol rûh-ı lâhûtı
Karınca ka'r-ı çehden ölçe mi hiç arş-ı Rahmânı

Hüdâvendâ bana avn et diyem ol seyyidin mehdin
Okuyan na'tini anın unuda şi'r-i Sahbânı

O bir nûr-ı musavverdi gelip bu âlem-i kevne
Gehî arşta gehî ferşin verâsındaydı seyrânı

Hakîkat gözi-le bakan anı bildi ki kimdir ol
Anınçün kodular anın yolında baş ile cânı

Şu kim sûret göz ile nâzır oldu anı görmedi
"Ve hüm lâ yubsırûn"dan gel oku âyât-ı bürhânı

Aceb mi görmese anı mukayyed ola ecsâma
Ne bilsin ma'ni rûhsârın ki görmez çeşm-i havyânı

Muhâcirlerle Ensâr anladı ol serveri ancak
Biri îsâr edip varın biri terk etti evtânı

Ne yere kim kadem bassa olurdu mescid ü mihrâb
Harâb-iken nazar salsa hemân mâmûr eder anı

Habîbâ gel nazar eyle benim gönlüm harâbına
Çü sensin dînime mîmâr imâret kıl bu vîrânı

Adım ümmet işim gaflet meded irgür bana himmet
Ebed kapında kul eyle dahı çektirme hicrânı

Ayakta kalmışım şahım elim tut rûz-ı mahşerde
Sana tutmuştur ümmîdin o dem bu müflis ü cânı

Nazar kıl bana şefkatle keremler eyle himmetle
Esirge cümle ümmetle ki çoktur ac u uryânı

Velî bu cümlesinden aç benem key ahvec-i muhtâc
Şefâ'at kapısını aç olalım anda mihmânı

Egerçi Şemsi'nin dergâhına bir tuhfesi yoktur
Velî Hak'tan ne dedinse ana muhkemdür îmânı

Hüdâvendâ Hüdâvendâ kuluna anı sen verdin
Elinden alma son demde ana irgürme hızlânı

Hüdâyâ ettin ihsânı bana sen verdin îmânı
Ne bilsin ma'ni ruhsârın çü gözsüz çeşm-i merânı

Budur zannım sana vallâh k'anı afvedesin billâh
Ne denli çoğ ise ey şâh anın cürm ile ısyânı

İlâhî bu kulun senden yana sana sığınmıştır
Senin kahr-ı celâlinden yine sen ol nigeh-bânı

Şo denli cûş ediptir rahmetin deryâsı ey Rahmân
Dilersen gark eder bir katresi bin bahr-ı ummânı

Senin hep rahmetindendir bu na'mâ dâr-ı dünyâda
Kıyâmette hiç etmez mi bu evde eden ihsânı

Yarattın rızkımız verdin keremden anı kesmedin
Kelâmında kulum dedin bilirken bizde noksânı

Egerçi hükme munkadız rızâ bâbında dilşâduz
Velî lutfuna mu'tâdız bilirsin ey kerem kânı

Sakın ey nefs-i bed-endîş bu sözden olmagıl mağrûr
Ki hep hikmetledir işi sefehden yücedir şânı

Eger bir abd-i gümrâhî tutarsa anı Allâh'ı
Ne feryâdını dinlerler ne assı eder efgânı

Eger Ceyhûn ola yaşı sayılmaz katreye anda
Abes âzedir ahı müfîd olmaz peşîmânı

Velî bu evde bir katre yaşın deryâdan evlâdır
Kıyâmette söyündürür lehebden bahr-i ummânı

İlâhî izzetin hakkı sana senden sığınırım
Bana kim ola rahm ede eger afvetmesen anı

Faslun fî mi'râcı Resûl sallâllâhu teâlâ (as)

Gel beri ey seyr-i âlâ isteyen
Cennet içre zıll-i tûbâ isteyen

Ko cesed Beytü'l-harâm'ın sâir ol
Bin Burâk-ı şekva bir dem tâir ol

Kıl ziyâret sadrının aksâmını
Oku "sübhâne'l-lezî esrâ" sını

Zümre-i ulyâya olgıl muktedâ
Eylesinler sana cümle iktidâ

Eyle mîrâc-ı ma'âniye urûc
Sana hâil olmaya zâti'l-burûc

Yânî etvâr-ı kulûba olma kayd
Sidre-i sırrında sîmurg ola sayd

Anda ko Cibrîl-i aklı sen şehâ
Çün anın seyrine oldu müntehâ

Levsi varlıktan edersen ger ferâğ
Zîr-i pâyinde ola arş-ı dimâğ

Pes mecâzî varlığın bula fenâ
Bula hakkânî vücûd ile bekâ

Nûr-ı Hak ola vücûdun serteser
Mâsivâdan kalmaya senden eser

Açıla sırrında hakkânî lisân
"Et-tehiyyâtü" deyip vere beyân

Ref' ola pes vech-i mutlaktan nikâb
Kâbe kavseynden ere her hem hıtâb

Kalmaya hergiz mecâzîden vücûd
Nûr-ı Hakk ile ede zâtın şuhûd

Sırr-ı gaybdan ola vahy-i mânevî
Duyasın esrâ nedir ey mevlevî

"Üdn ü minnî"den duya cânın haber
Etmeye Firdevs-i âlâya nazar

Çünkü ol nûr ile açıldı lisân
Eyledim mîrâc-ı mânâdan beyân

Dilerim ol seyyidin mîrâcını
Söyleyem ol müntehâ minhâcını

Avni derse bana hallâk-ı cihân
Eyleyem mîrâcın ol şâhın ayân

Ey dirîga kanı dil anı diye
Yâ anın esrârını keşf eyleye

Kim anınçün vardurur bir vakt-i hâs
Ne melek sığar ana ne abd-i hâs

Dilerim kim ol cemâda dil veren
Dilimi intâk ede ol zü'l-minen

Pes anın mahbûbına vassâf olam
Söyleyem minhâcını arrâf olam

Dil anındır söz anın mahbûb anın
Ara yerde nesnesi yok kimsenin

Fasl-ı dîger

Dinle şimdi edeyin söze şurû'
Savb-ı Hak'tan hoş kelâm ede tulû'

Yazayın âyât u ahbârdan nukûl
"Kellimi'n-nâse alâ kadri'l-ukûl"

Cem olup bir gün sanâdîd-i Kureyş
Yürüyüş ettiler ol sultâna bîş

Kimisi şâir kimi sâhîr dedi
Kimisi mecnûn diye söz söyledi

İşidip bu sözleri mîmâr-ı dîn
Kalb-i pâki gamlanıp oldu hazîn

Bir yana gamm-ı şamâtât-ı ıdâ
Bir yanadan âteş-i aşk-ı Hüdâ

Bu iki kürbetle ol hayrü'l-enâm
Ol gece etti Hatîm içre kıyâm

Gâh gamından ol mübârek başını
Pâyine salıp dökerdi yaşını

Gâhî sarf edip semâya tarfını
Rabbisine arz ederdi hâlini

Ger bu hâl içre habîbine hakîm
Nice merhemler sarar ana rahîm

Tâ i bundan bileler ehl-i belâ
Kim belâ zımnındadır lutfu dile

Pes bu hâl erer peyk-i celîl
İrgürür Hakk'ın selâmın ol cemîl

Dedi şâd ol ey Resûl-i muhterem
Arşına dâvet eder Rabbü'l-ümem

Hem diler vâkıf kıla esrârına
Ere ilmin cennetine nârına

Olmaya kavlinde tâ zann ü gümân
Diyesin her işi aslınca beyân

Nice bir ferş üzre mağmûm ola der
Telh-ı hicrân ile mehmûm ola der

Nice bir cevr-i Kureyşiyle cefâ
Arşıma gelsin bu dem bulsun safâ

Nice bir hicrân ile sîne cürûh
Vaktidir vaslımla bulsun sad fütûh

Hazretimden dâimâ ehl-i felek
Tal'atin nûrunı ederler dilek

Hem recâ etmektedir arş-ı ulâ
Hak-i na'leynin ede kuhl-i cilâ

Hazrete gitmege tîz eyle yerak
Kim benimledir getirmişim Burak

İşitip ol şâh yöneldi Zemzeme
Etti Zemzem kapısında zemzeme

Gusl ediben etti tecdîd-i vuzû
Pâk idi evvelde pâk oldu aru

Pes Harem içre iki rek'at namâz
Sad huşû' ile kılıp etti niyâz

Tuttu tâzîm ile Cebrâ'il rikâb
Bindi pes mazharî ol "ümmü'l-kitâb"

Anda durmuştu melâik sâf sâf
Ettiler tekbîr ile i'zâm-ı sâf

Dediler yümnün mübârektir şehâ
Sen güneşsin gayrı mürseller sühâ

Pes senâ ile yöneldi ol cemîl
Gittiler Kudse yanınca Cebra'îl

Râkibin şevkı edip merkûbe tâ
Ne yeri görse ana basardı pâ

Kurb-ı Kavseyn'e giderken hem-ça tîr
Geldi sağından bir âvâz ey dilîr

Dedi dön yolunda çoktur mühlikât
Ol söze etmedi hazret iltifât

Geri solundan bu nev'a bir nidâ
Geldi hiç dinlemedi ol muktedâ

Geldi bir avrat düzenmiş bi't-tamâm
Dön diye ol dahı etti ihtimâm

Ana dahı uymadı ol mühtedî
Seyrine vü râhına cânlar fidî

Geldiler pes Kuds'e ol sâatte hoş
Sevk-ı mâşûk ile cân eylerdi cûş

Girdiler Aksâ'ya pes kıldı namâz
Bâdehû dergâha çok etti niyâz

Döndü Cebrâîl'e dedi ey refîk
Bir nice iş vâkı' oldu der tarîk

Sağ u soldan geldi bir nice sadâ
Dön diye eylediler bana edâ

Geldi bir avrat da çok dâm eyledi
Dön diye ol dahı ibrâm eyledi

Etmedim hiç birisine iltifât
Bana hall eyle bu işte müşkilât

Hamd edip ol demde Cibrîl-i emîn
Dedi saklamış o "hayrü'r-râhimîn"

Ger sağından söze olsa rağbetin
Hep yahûdâ olısardı ümmetin

Ger solından yana etsen himmeti
Hep nasârâ azduraydı ümmeti

Avratın sözüne ger etsen kıyâm
Ehl-i dünyâ ola-dı ümmet tamâm

Zîre ol dünyâ idi geldi sana
Yâ Muhammed avn-i Hak erdi sana

Hamd ana bu üç hatardan ol kerîm
Ümmetini sakladı kılmadı bîm

Hem o demde iki kâse sundular
Biri hamr u biri süttür dediler

Dedi bana Cebraîl ey bahtiyâr
İkisinden birin etgil ihtiyâr

Ben süte meyl eyledim içtim hemân
Dedi hoş vardın sütü içtin ey cân

Fıtrat-ı İslâm'a erdi ümmetin
Tutısardur şark u garbı ümmetin

Ger hamirden içre idin ey hümâm
Ümmetin âsî olaydı bi't-tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Fî mi'râc

Sîre ehlinden bunu eyler ruvât
Çünkü Aksâ'ya girer ol hoş simât

Anı istikbâle ervâh-ı rusül
Geldiler iclâl-için tutup sübül

Hem melâikten mukarrebler bile
Geldiler bu hizmete İslâm ile

Şekl-i Âdem'de pes İslâm evvelâ
Ol habîb-i Hakk'a etti merhabâ

Bâdehû tertîb ile rusl-i kirâm
Ettiler ol servere i'zâz-ı tâm

Hem mukarrebler okudular senâ
Dediler kim sende hatm oldu senâ

Nice olmasın tamâm ol zât-ı hâs
Bu oluptur ez-ezel mir`ât-ı hâs

Reşha-i nûrundan oldu enbiyâ
Lem'a-i feyzinden oldu asfiyâ

Neş`e-yi âlem budur bi'l-ittifâk
Pes bununçün oldu mîrâc-ı Burâk

Saf tutup Aksâ'da cümle enbiyâ
Ettiler tâzîmi bî-had bî-riyâ

İşbu hâl içre ikâmet ettiler
Pes salâtı-çün işâret ettiler

Der habîbullâha Ahmed bedr-i tâm
Halka siz eylen imâmet ey hümâm

İşitip bunu dedi peyk-i Hüdâ
Yâ Muhammed halka sen ol muktedâ

Ez-ezel sensin imâmü'l-enbiyâ
Tâ ebed sensin hümâmü'l-etkıyâ

Mescid ü mihrâb ü minber tâ kıyâm
Şimdiden geri senindir yâ imâm

Yaraşır bu cem'a sen şem'-i ziyâ
Şevkine pervâne olsun asfiyâ

Bu şeref burcunda hurşîd-i recâ
Evvel âhir sensin ey bedri'd-dücâ

Pes imâmet eyledi anda Resûl
Enbiyâ ervâhına Aksâ'da ol

Çün tamâm oldu tazarru'la niyâz
Azm-i râh etti yine ol şâh-bâz

Kurdular nûrdan semâya nerdibân
Tarf-ı Hakk'a oldular andan revân

Şevk ile âşık gider mâşûkına
Hoş mübârek dem k'ire mahbûbına

Siyyemâ mahbûbı için lâ-yezâl
Cins ü emsâlden münezzeh zü'l-celâl

Fevk u tahtten hem muarrâ zât-ı pâk
Vahdet-i zâtında gark eflâk-i hâk

Hâssa kim dâvetle gide ol yola
Rehnümâsı ola Cebrâil bile

Erdiler dünyâ göğüne ol zamân
Feth edip ebvâbı girdiler hemân

Saf tutup derler melekler merhabâ
Şâd olup derler melekler merhabâ

Düştü pes dünyâ göğüne gulgule
Nâm-ı Ahmed söylenir dilden dile

Gördüler anda Muhammed'dir refîk
Dediler ni'me'r-refîk ni'me't-tarîk

Gördü anda Âdem'i ol Mustafâ
Kimdürür dünyâ göğünde pür-safâ

Dedi Cibrîl bu atandır ver selâm
Pes selâm-ı Hak'ta gösterdi kıyâm

İşidip Âdem selâmın aldı ol
Merhabâ deyip der ey sâlih oğul

Tehniyet etti ana mîrâcını
Ol gece ol sırrını minhâcını

Der habîbullâha çün ettin ubûr
Azm kıldın maksada pes gark-ı nûr

Anda bast etti melekler ecnihâ
Bindin ana erdin ikinci göğe

Feth oluban girdi pes ol abd-i âf
Merhabâ dedi melekler sâf sâf

Gördü Yahyâ ile Îsâ anda hem
Nûra gark olup dururlardı be-hem

Verdi tâzîm ile anlara selâm
Ettiler iclâl ile anlar kıyâm

Dediler sâlih karındaş merhabâ
Merhabâ der iç ile dış merhabâ

Pes kanadına olup Cibrîl o dem
Tâ yedinci göğe vurdular kadem

Tavr-ı evvel üzre her gökte kapı
Açılıp melekler etti hoş tapu

Yûsufu gördü üçüncüde durur
Dahı dördüncüde İdrîs gark-ı nûr

Hâmisinde gördü Hârûn-ı halîm
Gördü altıncıda Mûsâ-yı kelîm

Gördi İbrâhim yedincidedürür
Ol mübârek yüzü nûrdan berk vurur

Pes işâret etti Cibrîl-i hümâm
Ana hoş tâzîm ile verdim selâm

Dedi bana ey nebî sâlih oğul
Merhabâ "ehlen ve sehlen" sağ ol

Sidre'ye erdi pes andan Cebra'il
Açtı yüz kanadın ol cemîl

Şekl-i hâsını bana ol etti arz
Bi't-tamâm seyreyledim der tûl u arz

Anı ben gördüm bu şekl ile hemân
İki def'a görmedi ins ile cân

Döşediler anda bir altın döşek
Hazreti tâzîm için hiç tutma şek

Faslun fî seyrihî mine's-Sidreti ilâ mâ-şâallâh

Gel beri ey murg-ı rûh-ı âşıkîn
Akl gibi olmagıl sidre-nişîn

Himmetin perini aç pervâz it
Aşkı rehber eyleyip âgâz it

Lâ mekân şâh-bâzısın ez-ibtidâ
Seyrine olmaya Sidre müntehâ

Ko mekânı eyle azm-i lâ-mekân
Kim seninçün anda vardır âşiyân

Terk edip evvelde yapmıştın yuva
Anı iklîmin sanırdın ey yova

Gel kadîmî âşiyânı kıl taleb
Çekmegil işbu harâbî-çün taab

Bu harâbı hoş begenmiş bûm-nefs
Ermemiş hubbü'l-vatandan ana ses

Ko harâbı gözlegil mâmûrunu
Zâğ nefsin duymasın esrârını

Dinle bâkî seyrini ol serverin
Ol aliyyü'l-himme ol cân-perverin

Ol hümâ-yı kudsi ol şâh-bâz-ı yâr
Sâid-i sultâna lâyık bâz-ı yâr

Sem'ine erdi çü savt-ı "irciî"
Anladı bâzû-yı şehdir mercii

Kalmadı sabrı vü oldu bî-karâr
Pes dedi Cebrâ'il ey peyk-i yâr

Sidre'de durup ikâmet eyleme
Dur benimle eyle azm-i demdeme

Dedi Cebraîl ana ey pür bahâ
Seyrime Sidre oluptur müntehâ

Sidre'dir bana makâm-ı mâlûm
Ger geçem bundan eririm hem-çü mûm

Cismime âteş düşer ez-nûr-ı pâk
Bâl ü perrim pes olur ol demde hâk

Sana mahsûstur bu meydân-ı velâ
Yokdurur seyrine bu şeb intihâ

"Lî ma'a'llâh" mahremi sensin şehâ
Kâbe-i zât mahremi sensin şehâ

Hem "ebîtü" hûnunun mihmânısın
Sen bu bezmin muhterem cânânısın

Senden özge kimse basmadı kadem
Bu makâma ey nebiyy-i muhterem

Pes yürü meydân senindir bâdehû
Bunda bu seyrân senindir bâdehû

Adı refref bir döşek döşendi hoş
Ana bindim cân u dilim etti cûş

Beyt-i mâmûra pes uğradı yolum
Şol acebler gördü göz demez dilim

Cenneti seyreyledim ucdan uca
Kalmadı hiç gizli hep gördüm nice

Tâ kılam her şeyi aslınca beyân
Hûr ü gılmân ü naîmi der-cinân

Bâdehû arş üstüne ettim urûc
Kaldı Refref dahı ol zâtü's-sürûc

Sıdk ayağın bastım ol dem bî-riyâ
Bana zâhir oldu sırr-ı istivâ

Sidre'den dedi o dem peyk-i Hüdâ
Rabbine eyle selâmını edâ

Okudu anda tahiyyâtı Resûl
Hem salât ü tayyibâtı dedi ol

Ya'nî kavl ü fi'l ile olan amel
Hep sana lâyıkdurur ey bî-halel

Kalb ü mâl ile olan tâat hem
Sâha-i kudsünedir ey zü'n-ni'âm

Lutf ile aldı selâmın ol Hüdâ
Der habîbim gel bana vü gel bana

Nice bir hicr ile giryân olasın
Gel bu dem vaslımla handân olasın

Nice bir ferş üzre kahr ile anâ
Bul bu dem arşımda lutf ile gınâ

Nice bir zahmet vere ağyâr-ı hâr
Gülşen-i vaslımdan al ezhâr-ı yâr

Nice bir gaybetle çektim sad belâ
Bulasın bu dem şuhûdumla velâ

Gerçi müştâkım sana ey Ahmed'im
Şimdiye dek lîk dâvet etmedim

Tâ binâ-yı aşkın olsun üstüvâr
Kim halel vermeye hâşâk-i hâr

Hem gelesin bunda isti'dâd ile
Hân-ı vaslımdan yiyesin dâd ile

Böyle nakl etmiş o sultânü'l-urûc
Seyrinin kim pâyesi zâtü'l-burûc

Çün hıtâb-ı Hak erişti sem'ime
Farkı bıraktım ulaştım cem'ime

Cümleden selb oldu cismânî vücûd
Nûr-ı Hak'tan erdi hakkânî vücûd

Sırrıma pes "üdnü minnî"den hitâb
Erişip buldum derûnî feth-i bâb

Pes arada kalmadı ağyâr-ı hâr
Kim tecellî eyledi ol demde yâr

Sırrım ile zâtını ettim şuhûd
Bî-cihet buldum alâ vefki'l-uhûd

Kâbe-kevseyn oldu pes anda makâm
Dahı gitme bu aradan tut zimâm

Gerçi çoktur bunda ahbâr-ı nukûl
"Kellimü'n-nâse alâ kadri'l-ukûl"

Ruhsat-ı şer' ile sür bunda semend
Redd ile tâ ermeye pâyine bend

Bâdehû dil bunda tahrîr eylemez
Hem kalem bu sırrı tahrîr eylemez

Ger bu söz denile tâ yevme'l-kıyâm
Hak budur bir harfi olmaya tamâm

Olmak istersen habîbe âşinâ
Ver salâtı bul anınla rûşinâ

Faslun fî esrâri'z-zâhiri Leyleti'l-mi'râc (sav)

Şol sözü nakl edelim âsân ola
Sâmiîne va'z ile bürhân ola

Çün bisât-ı kubra erdim bir habîb
Bana çok lutf etti her gûbe acîb

Dedi yâ Ahmed tevekkülden ulu
Yokdurur bir şey katında sevgili

Kankı kul kim kısmete vere rızâ
Eylerim anı katımda murtazâ

Hazretinden ben dahı ettim suâl
Şerm ile dedim ki ey dânâ-yı hâl

Bir işe tuş et beni anı kılam
Anın ile hazrete kurbet bulam

Dedi yâ Ahmed ki dilersen merâm
Bana yakın olasın bâ-ihtirâm

Geceni gündüz ü gündüzün gece
Eyle ben dedim ki yâ Rabb bu nice

Dedi uyku yerine eyle namâz
Gündüzün aç ol bana eyle niyâz

Dedi yâ Ahmed dilersen izzetim
Hem bulam dersen müdâm-ı re`fetim

Buğz edip dünyâya vü ehline hem
Olma anlarla muhabbette be-hem

Âhiret sev ehline olgıl yakîn
Kim seni kıldım imâmü'l-muttakîn

Ben dedim bildir bana yâ ze'n-ni'âm
Kimdürür erbâb-ı dünyâ müntekâm

Dedi dünya ehli oldur çok güle
Hem dahı ehli vü mâlı çok ola

Çok uyuya çok gazablı ola ol
Çok yiye çok söyleye ola fuzûl

Az ola anın rızâsı nesneye
Mârifetsiz ola Hakk'ı bilmeye

Kemlik etse bir kese özr etmeye
Özr edeni dahı mâzûr etmeye

Tâat-i Hak 'ta katı keslân ola
Mâsıyette çâbük ü şec'ân ola

Vüs'ati hâlinde hem şükr etmeye
Ger belâ gelse ana sabr etmeye

Korkmaya Hak'tan katı ferhân ola
Hamr-i dünyâ ile ol sekrân ola

İşlemedikleri işte nefsini
Övmeği seve be-gâyet ol denî

Kendilerde var iken dürlü uyûb
Halkı dâim zem ederler der-guyûb

Fikri uzak ola vü ömrü kasîr
Nefsi yig ola anın aklı esîr

Budurur evsâfı dünyâ ehlinin
Olmaya bunlar hısâli mü`minin

Pes dedim ol demde ey Rabb-i ganî
Kim-dururdu bana uhrâ ehlini

Kim sevem anları anlarla olam
Her işim dünyâda anlarla kılam

Dedi yâ Ahmed öget dinle beni
Bildirem tâ sana ukbâ ehlini

Âhiret ehli yüzü yumşak olur
Kibri bilmez gönli hem alçak olur

Anlara hûdur müdâm hilm u hayâ
Anlar ihlâs ehlidir bilmez riyâ

Halk ile az ihtilât eder olar
Nef'i çoklar kimse hiç görmez zarar

Kimseye mekr eylemez memkûrlar
Her işinde şâkir-i meşkûrlar

Halk olardan râhat ü me`mûndur
Zahmet-i halktan olar mahzûndur

Söylemezler hiç olar bî-hûde söz
Hem dahı açmaz olar her yüze göz

Va'dine hulf eylemez vâfîler
Kîne tutmaz kimseye sâfîler

Göz uyur gönlü uyanıktır olar
Aşkım ile bağrı yanıktır olar

Elleri dergâhıma merfû'dur
Hazretimden sözleri mesmû'dur

Benzi bozuk sözleri mevzûnlar
Hâini sevmez kamu me`mûnlar

Tâatimde nefsleri nekbândır
Her kişiye işleri ihsândır

Taşı vîrân kalbleri mâmûrdur
Perdesinde her biri mestûrdur

Karnı aç ü gönlü toktur anların
Mâlı az ü zikri çoktur anların

Mâsivâya eylemezler arz-ı hâl
Etseler ger benden eylerler suâl

Hoş severim ger münâcât etseler
Bitirirven arz-ı hâcât etseler

Rûhları tenden edince iftirâk
Gözlemezler dünyede tâk u revâk

Göçmeli olsa olar ger dünyeden
Kimse almaz rûhunu illâ ki ben

Bilmez anın hâlini hem Azrâil
Nice olmuştur ararlar ay u yıl

Göklerin kapısı feth olur hemân
Anı istikbâl eder Kerrûbiyân

Elden ele rûhunu iclâl ile
Hazretime ulaşır ikrâm ile

Bu kelâmı kim sana bast eyledim
Hep şerâyi' sözleridir söyledim

Sanma ancak bu ola anda kelâm
Dahı söz çok lîk fehm etmez avâm

Kim hakâyık ilmin anda bi't-tamâm
Bildiriptir anda ol Rabbü'l-enâm

Ol gece keşf oldu anda dört ulûm
Bunda şerh oldu alâ kadri'l-fuhûm

İşbu üslûb üzre doksan bin kelâm
Ol gece vahy etti hayyün lâ yenâm

Ol gece esrâra mahrem eyledi
Ol gece ilm-i ledünden toyladı

İmdi mîrâc emri hep oldu tamâm
Dedi ol dem bana ol Rabbü'l-enâm

Yâ habîbim çün işittin sözümü
Bana dâvet eyle var kullarımı

Herkese fehmince di esrârımı
Ümmetine de olan ahbârımı

Pes nihâyet buldu esrâr-ı niyâz
Bana farz oldu o dem beş vakt namâz

Dedi yâ Ahmed senin mîrâcının
Bu gecede hem dahı minhâcının

Beş namâz içinde kodum sırrımı
Ümmetine armağan ilet bunu

Hoş edeble kim kılarsa beş namâz
Bana ol mîrâc edip eyler niyâz

Mü`mine mîrâc-ı rûhânî budur
Ârife minhâc-ı cismânî budur

Bana bununla bulur kurbet bulan
Bunu terk edendürür yoldan kalan

Zâhir u bâtın ibâdâtın tamâm
Bundadır esrârı kılsın hâs u âm

Var habîbim yeryüzüne bas kadem
Tal'atinle hoş safâ bulsun harem

Çünkü destûr oldu pes kıldım rucû'
Okudum anda senâ ettim huzû'

Geldiğim yoldan revân oldum yine
Kondum ol dem pes harem eyvânına

Gerçi tayy olmuş idi hîn ü mekân
İki sâat oldu bu seyrin hemân

Gör aceb şâh-bâz-ı kudsîdir o şân
Zîri perinde olur kevn ü mekân

Çin seher vardı haremde ol Resûl
Gördi oturmuş Ebû Cehl-i cehûl

Dedi server ana ol mîrâcını
Ol gecede olan ol minhâcını

Bi't-tamâm ol seyri takrîr eyledi
Kuds'e vardığını tahrîr eyledi

İşidip anı Ebû Cehl-i anûd
Sînesi zengâr u kalbi oldu dûd

Başına cem etti ol dem kavmini
Dedi kim ne söyledi dinlen bunu

Gökleri seyr eyledim der bu gece
Cenneti vü nârını ucdan uca

Kuds'e vardım göklere ağdım dir
İki demde hem gine geldim dir

İşidip Sıddîk-ı ekber ol zamân
Dedi gerçektir bu söz yok gümân

Dediler dursun hele seyr-i semâ
Kuds'i vasf etsin bize ez-ibtidâ

Biliriz bu Kuds'e varmamışdurur
Ol diyârı dahı görmemişdurur

Görelim versin bize andan nişân
Kim nişân ile olur dâvâ ayân

Kuds'ü keşf etti o dem Rabbu'l-enâm
Yerli yerince haber verdi imâm

Dediler gerçek budur Kuds'den haber
Lîk var mı hiç bizim 'îrdan eser

Dedi Ravha'da konuptu kârbân
Erte gün doğdukta olurlar ayân

Erte geldi o zamân 'îr-ı Kureyş
Gördü anı şâhid-i tedbîr Kureyş

Zîre tekzîb idi anlarda murâd
Bu denildi kim edeler inkıyâd

Sıdkını gördükte ol kavm-i esîr
Dediler "câe bi-sihrin müstemir"

Mü`minin îmânına erdi mezâd
Erdi küfr esvâkına hasr u kesâd

Faslun fî bişâreti min bişârâti'l-mi'râcı'n-nebî (sav)

Âyişe ana der ol hayrü'n-nisâ
Çünkü mîrâc etti ol hayrü'l-verâ

Bir gece dedim ana ey cân-ı men
V'ey vücûdum tahtına sultân-ı men

Ol gece kim Hakk'a sen mihmân idin
Bir mükerrem muhterem sultân idin

Neyle hoş etti seni vehhâb-ı gayb
Nice açıldı sana ebvâb-ı gayb

Dedi ol dem yâ Hümeyrâ bil anı
Bana şol nesne veriptir ol ganî

Vermemiştir enbiyâdan kimseye
Kim işide anı yâhût kim diye

Açılıp bâb-ı hazâinden disâr
Bana Rabb'im etti eltâfın nisâr

Kalmadı bir nesne kim ol vermedi
Nesne yoktur k'anı Ahmed görmedi

Lîk bir nesne buyurdu ol ganî
Bana hoş geldi katı sevdim anı

Dedi yâ Ahmed katımda hürmetin
Nicedir diyem bilesin izzetin

Hürmetin-çün ümmetinden bir kişi
Mâsiyet kesbedip ola duzâhî

Yüz behiştîden ki min gayri'l-ümem
Sevgilidir yâ habîbim tutma gam

Cân fedâ olsun o sultâna fedâ
Bize anınçün neler verdi Hüdâ

Mâye-i devlettir ol server bize
Sâye-i izzettir ol rehber bize

Ol habîbin hürmetine ey Hüdâ
Etme bizi hazretinden sen cüdâ

Faslun fî mûcizâti'l-bâhireti (sav)

Ger inâyet ede ol Rabbü'l-enâm
Mûcizâtından diyem mûciz-kelâm

Söz benân ile diyem şakku'l-kamer
Şehd ü şekerden dahı şîrîn eser

Hastalar sağ ola mevtâ dirile
Göre âmâlar u gamlılar güle

Nutk ede sıdkına ahcâr u şecer
Ver acma hem şehâdetten haber

Mûcizâtına anın yoktur idâd
Söz öküş ger dene tâ yevme't-tenâd

Diyelim tâ kim denizden katresin
Bilesin tâ kim zükâdan zerresin

Âşık isen tâki arta iştiyâk
Diyesin hem dembedem eyne't-telâk

Hazret-i Kur'ân'dır evvel mûcize
Dinle benden kim diyem anı size

Lafz ü mânâda nihâyettir nizâm
Kadrini bildiler erbâb-ı kelâm

Nâzil oldu çünkü "arzu eble'î"
İmrü'l-kays dedi yâ arz eble'î

Seb'asın kendi eliyle indirip
Terk-i evtân etti gayretten durup

Çünkü ta'na bulmadılar pes mecâl
Ser-fürû etti kamusı lâ-mahâl

İns ü cinden evvelîn ü âhirîn
Cem ola ger âlimîn ü câhilîn

Mislini ityâna kâdir olmaya
Buna hasm olan cihânda gülmeye

Buldu Kur'ân'dan şifâ nice marâz
Hasta oldu lîk ehl-i i'tirâz

Hükmüne baş egmeyen bî-ser olur
Bunu tâzîm etmeyen ebter olur

Anlayıp yolunda baş koyan gedâ
Oldular iki cihânda muktedâ

Bilmeyen Kur'ân'ı oldular muhân
Bu ayândır leyse muhtâcü'l-beyân

Tâ kıyâmet bâkîdir bu mûcize
Lutf-ı Hak'tır kim verilmiştir bize

Rabbenâ yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Bizi Kur'ân'dan ayırma ihdinâ

Faslun fî inşikâkı'l-kameri bi duâihî ve işâretihî Resûl (sav)

Mekke ehli cem olup geldi yüze
Dediler kim bize göster mûcize

Dedi ayı size şakk etsem eger
Bana inanır mısız söylen haber

Dediler vâki' ola ger inşikâk
Kalbimiz sâfî olup gider nifâk

Kaldırıp ol dem mübârek ellerin
Yüzünü tuttu semâya ol güzîn

Hoş tazarrû eyleyip kıldı duâ
Peyk-i Hak erişti ol dem ez-semâ

Dedi emrinde musahhardir kamer
Nice dilersen eyâ hayrü'l-beşer

Pes işâret etti ol sultân-ı dîn
Ay iki pâre olup indi hemîn

Ol Hirâ dağının iki yanına
Gitti iki pâre cem oldu yine

Mü`minûn gördükte tekbîr ettiler
Ehl-i küfr inkâra el bir ettiler

Bu işi gördükte ol kavm-i eşîr
Dediler "câ`e bi sihrin müstemir"

Faslun fî icâbeti'ş-şecereti li dâvetihî (sav)

Nakl eder bunu dahı Kâdî İyâz
Cennet içre bula reyhân u riyâz

Geldi bir gün bir a'râbî hazrete
Dedi geldim yâ Muhammed hizmete

Gösteresin tâ bana bir mûcize
Ben de îmân getirem ol dem size

Bir ağaç var idi karşıda ulu
Dedi a'râbîye ol yüzü sulu

Var şol ağaç dibine ey muhtedî
De Resûllâh sana gelsin dedi

Vardı a'râbî dedi kim yâ şecer
Gel seni dâvet eder hayrü'l-beşer

Pes işitti dâvetini ol zamân
Sağına soluna çalkandı hemân

Köklerin kırdı yeri yırtıp o dem
Hizmet-i sultâna erdi bî-kadem

Hoş selâm etti huzûrunda kıyâm
Eyledi a'râbî dedi yâ imâm

Buyurun yerine varsın bu şecer
Emredip yerine gitti bî-hatar

Gördü a'râbî bunu kaldı tana
Dedi emr et secde edem tâ sana

Dedi a'râbîye ol hayrü'l-verâ
Âdeme secde değildir hiç revâ

Secde ana yaraşır kim âlemi
Halk ediptir yokdur anın hemdemi

Sürdü yüzünü mübârek pâyine
Oldu îmân ile kalbi âyine

Gel bu işten ibret al ey hoş-nihâd
Nice tuttu emrini gör bir cemâd

Ümmetim dersin edersin iddiâ
Kuru sözle sâbit olmaz müddeâ

Bir şecerce olmadın ey bed-fiâl
Kim edesin dâvetine imtisâl

Faslun fî hanîni'l-cez'i bi fırâkıhî ve teskînihî bi va'dihî (sav)

Dinle benden yine bu şîrîn makâl
Aka mîzâb-ı lisânımdan zülâl

Çün Medîne'ye nüzûl etti Resûl
Mescid etti bir evi ol pür usûl

Bir direk var idi anda ey selîm
Ana arkasın verirdi ol kerîm

Ana zamm edip mübârek zahrını
Halka va'z ederdi ol Tâhâ'sını

Meclisinde pes çoğaldı mü`minûn
Minberi vaz' eylediler rû-nümûn

Çıktı bir gün minbere ol âlî-şân
Firkatinden ol direk etti figân

İnleyip hüzn ile nâlân oldu hoş
Ol habîbin hasretinde etti cûş

Şöyle kim mescid içi doldu hanîn
Hep sahâbe etti giryeyle enîn

Dedi ana ol şefîi ümmetin
Ey direk n'oldun nedendir hâletin

Dedi niçin olmaya bende hanîn
Kim beni terk ettin ey şâh-ı güzîn

İşbu beyti sen müşerref edeli
Bana dayardın mübârek arkanı

Şimdi n'oldu kim beni hicr eyledin
Hoş vefâ etmiş iken cevr eyledin

Dedi ana ol kerem-kânı Resûl
Şefkat edip hâline ol pür-usûl

Bir duâ edem sana etme enîn
Tâze nahl etsin seni Rabb-i muîn

Tâze hurma ver yesinler mü`minûn
Hoş geçip sâyende cem'-i muttekûn

Bu sözü gûş eyledi cez'-i nahîf
Dedi sensiz sabrım olmaz yâ şerîf

Senden ayrı tâze olmaktan bana
Hazretinle kuruluk yegdir şehâ

Şefkat ile dedi mahbûb-ı İlâh
Dinle ey ciz'-i mübârek etme âh

Cennet içre nahl-i bâsık eylesin
Ehl-i cennet tâ ebed sende yesin

Hücre-i hâsım önünde her zamân
Sen beni gör ben seni görem ayân

Bu söze râzı olup kesidi hanîn
Ol cemâdın himmetine âferîn

Gel bu sözden ibret al ey müddeî
Ko yalan da'vâyı ey merd-i daî

Bir kuru ağaca yoktur himmetin
Adın insân lîk kâsır gayretin

Olmak istersin katında muhterem
Duymadın hicrinden ol şâhın elem

Mü`min olmazsın kuru da'vâ ile
Yoğ iken dilde enînin vây ile

Faslun fî tekellümi'z-zi`bi`l-murâ'î ve tergîbihi'l-İslâmî (sav)

Bu beyânı dahı dinle ey cüvân
Koyunun güderdi dağda bir çobân

Dağın ardından Resûl-i müctebâ
Kâfir ile durup ederdi gazâ

Geldi bir kurt kaptı koyundan birin
Duydu çobân erdi ardından hemîn

Aldı elinden koyunu cebr ile
Söyledi ol kurt ana geldi dile

Dedi korkmaz mısın Allah'dan çobân
Rızkımı aldın elimden bî-emân

Aç idim ben istedim Rezzâk'tan
Rızkımı gösterdi işbu sürüden

Rızk-ı maksûmum çü girmişti ele
Anı aldın ben kime edem kile

İşidip bunu dedi kâfir çobân
Ey aceb söyledi hayvîn bî-zebân

Dedi ol kurt bu aceb midir sana
Bundan a'ceb ol Muhammed Mustafâ

İşbu dağ ardından eyler ol gazâ
Cennet ehli bakışıp eyler duâ

Bir alay hayvâna sen serdâr olup
Hoş yürürsün küfr ile murdâr olup

Pes niçin ol şâhı etmezsin taleb
Leşker-i rahmândan olmazsın aceb

Çün erer kurdun hitâbı sem'ine
Şevk-ı Ahmed salar âteş cânına

Âşık-ı şeydâ olup ol bî-karâr
Şevk-ı İslâm ile eyler âh u zâr

Dedi kurda ol çobân-ı mu'teber
Ben gidersem koyunumu kim güder

Dedi ol kurt koyununa ben çobân
Olayın var işine tutma gümân

Koyunun ısmarlayıp kurda o dem
Asker-i İslâm için vurdu kadem

Ol habîbin hizmetine erdi tîz
Anı hoş gördü katı sâhib-temîz

Nûr-ı îmân ile pür-nûr eyledi
Kalb-i vîrânını mâmûr eyledi

Mâcerâyı gör ki şerh etti çobân
Dedi hazret var işine ba'd-ez-ân

Çün sürüne râ' eyledin anı
Pes emîndir ver ana bir koyunu

Geldi çobân koyunun buldu tamâm
Gürke tâzîm ile hoş verdi selâm

Bir koyun boğazlayıp i'zâz ile
Ana teslîm eyledi i'zâr ile

Gel tefekkür eyle bunu ey cüvân
Hisse al bu kıssadan ol kâmrân

Avn-i Hak yâr olsa ger bir kuluna
Kurt çobân olur anın koyununa

Gürk ile ol kulunu irşâd eder
Küfr ile mağmum iken dilşâd eder

El-iyâz ger bir kula hızlân vere
Sanma ana enbiyâ îmân vere

Sânına ol serverin tuya sibâ'
Sen niçin etmezsin ana ittibâ'

Gör ki hûnın medh eder hayvân iken
Sen niçin övmeyesin insân iken

Faslun fî mûcizâtihi'l-müteferrikati (sav)

Pes gazâ-yı Bedr'e varmıştı Resûl
Cenk olurdu kâfir ile sağ u sol

İbn-i Afrâ cenk ederken ol güzîn
Vurdu bir kâfir düşürdü bir elin

Ol düşen destini alıp bir ele
Geldi ol dem hazrete etti kile

Yâ Resûlallâh dedi gör hâlimi
Vurdu bir kâfir düşürdü elimi

Destim için gam yemem yâ Mustafâ
Lîk benden fevt olur kâr-ı gazâ

Bana dermân eylegil ey hoş hısâl
Tâ edem küffâr ile gine kıtâl

Şefkat edip hâline ol mâh-rû
Aldı destin yerine kodı geri

Merhem etti ağzı yarını ana
Bitti ol sâatte kaldılar tana

Döndü küffâra yine etti gazâ
Ol habîbin yolına cânlar fedâ

Kılıcı sınmış idi bir gâzinin
Kalbi dar oldu katı ol mü`minin

Hazrete geldi ol gâzî arz-ı hâl
Eyledi mîmâr-ı dîne dinle kâl

Şefkat etti hâline ser-dâr-ı dîn
Bir ağac pâresini aldı hemîn

Sığayıp verdi eline hoş revân
Bir kılıç oldu mücellâ ol zamân

Tîz yügürdü etti a'dâya kıtâl
Etti küffârı anınla pây-mâl

Bir gazâda bir gözü bir gâzinin
Çıktı düştü yüzü üstüne anın

Hazrete geldi anı arz eyledi
Ol tabîbi gör ki ana n'eyledi

Ol gözü aldı mübârek destine
Besmeleyle kodu ol dem yerine

Sağ olup evvelkiden oldu iyi
Gitti saffına kıtâl için geri

Bir karanu gece ol mehrû yine
Verdi bir hurma dalın bir mü`mine

Dedi tut bunu varınca beytine
Kim ziyâ versin senin etrâfına

Tuttuğu dem oldu pür şem'-i ziyâ
Gittigi yol gündüz oldu gûyiyâ

Taşları dâvet ederdi ol emîn
Tîz yuvarlanırdı hizmete hemîn

Derler idi yâ resûl-i müctebâ
Hak nebîsin sıdkına biziz güvâ

Taştan ednâ sen de olma ey cüvân
Şer'i yolında yuvarlan câvidân

Mahzarına her kaçan konsa ta'âm
İşidirdi subhasın subh-ı kirâm

Uğrasa söylerdi hayvân-ı sibâ'
Hoş selâm ile ederdi ittibâ'

Ol mübârek barmağından çeşmeler
Aktı nehr oldu kurumuş eşmeler

Mahzarında iki kişilik taâm
Nice yüz şahsa yeterdi ey hümâm

Geri kalkardı diyesin yenmemiş
Aynı evveldir ki kimse almamış

Yere ağaç diker idi ol imâm
Meyvesin verirdi ol sâat tamâm

Nice mevtâya duâ etti o şâh
Dirilip ettiler ikrâr-ı İlâh

Beşiğinde söyledi sıbyân ana
Dediler kim biz şuhûduz sıdkına

Mûcizâtına nihâyet yok anın
Her işi mûciz idi ol serverin

Sîre ehli lîk bin miktârını
Add edip esfâra yazdılar anı

Ben denizden katresin kıldım ayân
Bâkîsin ana kıyâs eyle inan

Hem yigirmi üç içre ol hümâm
Bu kadar âyâtı gösterdi tamâm

Sa'y edip bu fânîde ol zuhr-ı nâs
Yaptı dîn için bize muhkem esâs

Pes tamâm oldu binâ mîmârına
Gel dediler uçtu ol gülzârına

Dâvete etti icâbet ol hümâm
Ravzasına bin salât ile selâm

Faslun fî hâtimeti'l-kitâb

Nüh sad u heştâd u heştî târîhin
Gurresinde hem rebîu'l-evvelîn

Hamdülillâh kim tamâm oldu kitâb
Umarım Hak'tan ki ola müstetâb

Meclis ehli lutf edip yâd edeler
Fâtihayla rûhumu şâd edeler

Şehr-i Sîvâs oldu bu tasnîfe câ
Ehline şâfi' ola nûrü'd-dücâ

Hazreti Sultân Murâd devrindedi
Kim fakîr işbu kitâbı söyledi

Her kitâbımda çün etmiştim duâ
Bunda da etmekdürür belki revâ

Duâ-yı Pâdişâh-ı âlem-penâh

Yâ İlâhî ol habîbin hürmeti
Dahı esmâ vü sıfâtın hürmeti

Kıl inâyet tâ ki ol hân ibn-i hân
Devlet ile dura durdukça cihân

Adl ile insâfını eyle füzûn
Hızr u İlyâsı ana kıl rehnümûn

Hazret-i Kur'ân'ı eyle dest-gîr
Ana her âsaf sıfâtı kıl vezîr

Re'yini sıdk u safâ eyle şehâ
Cümle kârın müstetâb eyle şehâ

Dâimâ a'dâsına ver inhizâm
Bulsun ahbâbı safâ ile merâm

Hem budakların Hüdâsı saklasın
Bâğına bâd-ı muhâlif esmesin

Ermesin kalb-i şerîfine gubâr
Sârîdir eyler kulûbı târümâr

Sâyesinde hoş geçe halk-ı cihân
İstecib minnâ'd-duâ yâ müste'ân

Dahı âbâ-ı kirâmın yâ İlâh
Hûr u gılmân leşkerine eyle şâh

Sen ulaştır Rabbenâ her subh u şâm
Ol habîbin rûhuna bizden selâm

Rûz-ı penç-şenbede yazıldı kitâb
Ehl-i insâf eylemez bize itâb

Allâhümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin aleyhi elfe elfe selâm bi adedi enfâsi'l-enâmi ve katarâti'l-gamâmi ale'd-devâm ilâ yevmi'l-kıyâm ve âlihi'l-kirâm ve sahbihi'l-fehhâm.